

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΔ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1965 | ΑΡΙΘ. 2 -25

Η ΔΙΑ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΩΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ

Δ'

Κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Σπράνγκερ, διὰ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὑγιής, ὠλοκληρωμένη καὶ ἀληθῶς πνευματικὴ ὕπαρξις, πρέπει νὰ ρυθμίζῃ κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ ὕφην καὶ τὴν συνανάπτυξιν καὶ συνεκδήλωσιν τῶν διαφόρων ἀξιολογικῶν αὐτοῦ προδιαθέσεων καὶ ροπῶν, ὥστε νὰ μὴ καλλιεργῆται ἡ μία ὑπερτροφικῶς εἰς βᾶρος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ συναναπτύσσωνται ὅλαι κατὰ τρόπον ἰσόρροπον καὶ ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν ἱεραρχικὴν κλίμακα τῶν ἀξιών. Μόνον τοιοῦτοτρόπως γίνεται ὁ ἄνθρωπος πνευματικὸν ὄν καὶ ἄρτιος ψυχολογικὸς τύπος. Πᾶσα μορφή βιώσεως ἢ πραγματοποίησεως τῆς γνώσεως ἢ τοῦ ὠραίου ἢ τῶν κοινωνικῶν ἀξιών ἢ καὶ αὐτῶν τῶν οἰκονομικῶν ἀξιών πρέπει νὰ μὴ ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὴν ὀργανικὴν ὀλότητα τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ νὰ ἐντάσσεται ἄρμονικῶς ἐντὸς αὐτῆς καὶ νὰ προάγῃ αὐτήν. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ ὠλοκληρωμένου ψυχολογικοῦ τύπου τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ὑπ' αὐτοῦ βίωσις τῶν ἀξιών ὡς ἐνὸς ἐνιαίου ὅλου.

Ἐκ τούτων γίνεται σαφὲς διατὶ ἡ ὀρθόδοξος λατρεία ἱκανοποιεῖ ἀπολύτως καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Σπράνγκερ παρουσιαζόμενον αἴτημα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ὠλοκληρωμένου ψυχολογικοῦ τύπου τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ λατρεία μας ὑποβοηθεῖ κατὰ θαυμάσιον τρόπον τὴν ἄρμονικὴν συνανάπτυξιν πασῶν τῶν ἀξιολογικῶν ροπῶν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Ἐν πρώτοις ἢ πρὸς τὸ Ἅγιον καὶ τὸ Θεῖον ἀξιολογικὴ ροπή ἀξιοποιεῖται τελειότατα εἰς τὴν Χριστοκεντρικὴν ἀτμόσφαιραν

τῆς ὀρθοδόξου λατρείας. Αὕτη ἐνώνει ἡμᾶς διὰ τῆς Θείας Κοινωνίας με τὸν Χριστὸν καὶ ὑποβοηθεῖ νὰ μετέχωμεν συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως τῆς μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται κυρίως διὰ τοῦ ὅτι ἡ ὀρθόδοξος λατρεία εἶναι ἡ κλασσικὴ ἔκφρασις καὶ βίωσις τῆς ἐννοίας τοῦ λεγομένου «λειτουργικοῦ» ἢ «συμπεπυκνωμένου» χρόνου. Συμφώνως πρὸς τὴν ἐννοίαν ταύτην, ἡ ὁποία ἀπαντᾶται ἤδη εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην, συνηθέστατα εἰς τὴν λατρείαν μας ὁ χρόνος παύει νὰ ὑφίσταται ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος· μεταμορφοῦται εἰς ἓν μυστικὸν βίωμα, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ αἰωνιότης βιοῦται εἰς τὸ παρόν. Ἐνώπιον ἡμῶν συμπυκνοῦνται καὶ ἐκτυλίσσονται καὶ βιοῦνται μυστηριωδῶς ὡς ζῶντα καὶ ὑπάρχοντα κατὰ τὰ παρελθόντα καὶ τὰ μέλλοντα καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἔσχατα, δηλαδὴ καὶ ἡ προϊστορία καὶ οἱ κύριοι σταθμοὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ τὰ σωτηριώδη ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἀπέρρευσαν ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐκτείνονται μέχρι τῶν ἔσχατων ἡμερῶν. Εἰς τὸν λατρεύοντα πιστὸν πάντα ταῦτα παρουσιάζονται «ὡς διαρκὲς παρόν καὶ ἄνευ χρονικοῦ βάθους», διὰ τοῦτο καὶ βιοῦνται εἰς τὴν ὁλότητα καὶ πληρότητά των. Διὰ τῆς λατρείας συσταυρούμεθα μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ἐνταφιαζόμεθα μετ' αὐτοῦ, συνανιστάμεθα «ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» καὶ γενικῶς μετέχομεν τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συνεχιζομένου μυστικοῦ βίου τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ πλούτου τῶν ἀγαθῶν, ἅτινα ἀπέρρευσαν ἐκ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου. Τὸ ἔργον τοῦτο αἰσθητοποιεῖται οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀκινήτων καὶ κινήτων δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν θεομητορικῶν, αἵτινες ἀνάγουν τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἐκ τῆς θεομήτορος εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς Τεχθέντα, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν ἑορτῶν τῶν Ἀγίων, οἵτινες εἶναι θαυμάσια πρότυπα βιώσεως καὶ «μεθέξεως» τῆς μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ. Ὡστε, ἡ ὀρθόδοξος λατρεία, ὀδηγοῦσα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς τελειοτάτην ἐπαφὴν πρὸς τὸ Ἅγιον, ἀξιοποιεῖ τὰς ἀληθεῖς πνευματικὰς διαστάσεις τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἱκανοποιεῖ τὴν πλέον βαθεῖαν καὶ ἐνδόμυχον νοσταλγίαν του. Ἀλλὰ τὸ Ἅγιον, μετὰ τοῦ ὁποίου φέρει ἡμᾶς εἰς ἐπαφὴν ἡ ὀρθόδοξος λατρεία, κατασιγάζει τὰς βαθυτάτας νοσταλγίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ὀλοκληρώνει τὸν ψυχολογικὸν τύπον τοῦ ἀνθρώπου, διότι δὲν εἶναι μόνο,

τὸ ἀπόλυτον ὄν, ἡ ὑψίστη ὄντολογικὴ πραγματικότητα, ἀλλὰ εἶναι συγχρόνως καὶ ἡ ὑψίστη ἀξιολογικὴ πραγματικότητα, τὸ ὕψιστον ἀγαθόν, ἡ ἀξία τῶν ἀξιῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ διὰ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας ἐπιτυγχανομένη ζῶσα ἐπαφὴ μετὰ τοῦ Ἁγίου σημαίνει αὐτομάτως ἰκανοποίησιν πασῶν τῶν ἀξιολογικῶν προδιαθέσεων τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τοῦ πληρώματος τῶν ἀξιῶν, δοθέντος, ὅτι πᾶσαι αἱ δυναταὶ ἀξίαι, ὡς ἔχει λεχθῆ, θεμελιοῦνται ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ προσωπικοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι τρόπον τινὰ ἀνταύγεια τῶν μαρμαρυγῶν καὶ ἀπειροπληθεῖς κατὰ τὸν χρωματισμὸν διαθλάσεις τοῦ αἰωνίου φωτός, τὸ ὁποῖον ἐκπέμπεται ἐκ τῆς σφαίρας τοῦ Ἁγίου καὶ καταυγάζει τὸν κόσμον. Διὰ τοῦτο ὁ ὑγιὴς Χριστοκεντρικὸς μυστικισμὸς, τὸν ὁποῖον καλλιεργεῖ ἡ ὀρθόδοξος λατρεία ἀναμοχλεύει τὰ ἔσχατα ὄντολογικὰ βάθη τοῦ ἀνθρώπου, ἐκκολλάπτει τὸν ἐσώτατον πυρῆνα τῆς προσωπικότητος καὶ σημαίνει ἀναζωπύρησιν καὶ ἀνάφλεξιν πάντων τῶν ἐμφύτων μυχαιτάτων καὶ εὐγενῶν ἀξιολογικῶν πόθων τῆς ψυχῆς. Τοῦτο ἐξηγεῖ διατὶ ὁ μυσταγωγικὸς χαρακτήρ τῆς ὀρθοδόξου λατρείας δὲν ὀδηγεῖ τοὺς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λάτρεις εἰς ἓνα νοσηρὸν μυστικισμὸν καὶ εἰς μίαν μονομερῆ κατάφασιν τῶν βρησκευτικῶν ἀξιῶν, ἡ ὁποία ἀποξενώνει αὐτοὺς ἐκ τῶν λοιπῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλ' ἀντιθέτως ὑποβοηθεῖ αὐτούς, διὰ νὰ ἐναρμονίζον εἰς τὴν ζωὴν των πάσας τὰς ἀξίας κατὰ τρόπον σύμμετρον πρὸς τὴν ἀντικειμενικὴν ἱεραρχικὴν κλίμακα αὐτῶν.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ τοῦ Μεγάλου

«ΠΡΟΣΕΧΕ ΣΕΑΥΤΩ»,

Ὁ Θεὸς ποῦ μᾶς ἐπλασε, μᾶς ἔδωκε τὴν χρῆση τοῦ λόγου, γιὰ νὰ μπορούμε νὰ φανερώσωμε, ἔτσι, μεταξύ μας τὶς ἐπιθυμίες τῆς καρδιᾶς μας. Κι' ἐπειδὴ ἡ φύση μας εἶναι κοινωνική, νὰ τὶς μεταδίνωμε στοὺς γείτονές μας, προβάλλοντας ἀπὸ τὰ μύχια τῆς καρδιᾶς μας τοὺς στοχασμούς μας, σὰν ἀπὸ κάποιο θησαυροφυλάκιο.

Γιατί, ἂν ἐζούσαμε μὲ γυμνὴ τὴν ψυχὴ μας, θάτανε βέβαια μπορετὸ νὰ συνεννοούμαστε παρευθὺς μεταξύ μας, ἀπὸ τὰ νοήματά μας. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ψυχὴ μας πραγματοποιεῖ τοὺς στοχασμούς μας κρυμμένη κάτω ἀπὸ τὸ παραπέτασμα τῆς σάρκας, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὰ λόγια κι' ἀπὸ τὰ ὀνόματα, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ φέρνῃ στὸ φῶς, αὐτὰ ποῦ βρίσκονται στὰ βάθη τῆς.

Ὅταν λοιπὸν κάποια μας σκέψη ντυθῆ μὲ λόγια ποῦ νὰ τὴν ἀποδίνουσε, τότε μεταχειρίζεται σὰν βάρκα τὸν λόγο, καὶ διασχίζοντας ἔτσι τὸν ἀγέρα πηγαίνει ἀπὸ τὸν ὀμιλητὴ στὸν ἀκροατὴ. Κι' ἂν μὲν ὁ λόγος συναπαντήσῃ βαθεῖα γαλήνη καὶ ἡσυχία, τότε ἀραξοβολᾷ στὴν ἀκοή αὐτοῦ ποῦ τὸν ἀκούει, σὰν μέσα σ' ἀπρικήμιστο καὶ γαλήνιο λιμάνι. Ἄν ὅμως ἀντιφύσῃ, σὰν ἀνεμικὴ δυνατὴ, ὁ θόρυβος ἀπὸ τοὺς ἀκροατές, τότε ναυαγεῖ καὶ διαλύνεται μέσα στὸ ἀγέρα.

Νὰ δημιουργῆτε λοιπὸν, μὲ τὴν σιωπὴν, γαλήνην στὸ λόγο, γιὰτὶ μπορεῖ νὰ φανερωθῆ πῶς κάτι χρῆσιμο μᾶς φέρνει ἀπ' αὐτὰ ποῦ μᾶς κουβαλᾷ. Δυσκολόπιαστος εἶναι τῆς ἀλήθειας ὁ λόγος, κι' εὐκόλα μπορεῖ νὰ ξεγλυστρᾷ ἀπὸ τοὺς ἀπρόσεκτους· γιὰτὶ ἡ ἀπειροδύναμη πνοὴ τοῦ Θεοῦ τὰ οἰκονόμησεν ἔτσι, ὥστε νᾶναι περιωρισμένους καὶ σύντομος, ποῦ νὰ μπορῆ μὲ λίγα νὰ φανερώνη πολλά, καὶ γιὰ τὴν συντομίαν ἂναι εὐκόλο νὰ παραμένῃ στὸ μνημονικὸν μας. Γιατὶ ἡ φυσικὴ ἀρετὴ τοῦ λόγου εἶναι οὔτε νὰ κρύβῃ, μὲ τὴν ἀσάφειάν του αὐτὰ ποῦ θέλει νὰ φανερώσῃ οὔτε πάλιν ἂναι περισσολόγος καὶ κούφιος καὶ νὰ κλωθογυρνᾷ ἄσκοπα γύρω ἀπὸ τὰ πράγματα.

Τέτοιος λοιπὸν εἶναι ὁ λόγος, ποῦ ἐδιαβάστηκεν πρὸ ὀλίγου ἀπὸ τὴν Μωσαϊκὴν Βίβλον, ποῦ ὅσοι εἰσθε προσεκτικοί, θὰ τὸν θυμᾶσθε βέβαια. Ἐκτὸς ἂν σᾶς διέφυγε, μὲ τὴν συντομίαν του, ἀπὸ τὴν ἀκοή σας. Καὶ ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι τὸ «Πρόσεχε τὸν ἑαυτὸν σου, μήπως κάτι ποῦ δὲν τὸ ξεστομίζεις γίνῃ ἁμαρτία μέσα στὴν καρδιά σου».

Εύκολοι είμαστε οί άνθρωποι στis «κατά διάνοιαν» άμαρτίες. Γιατί αυτός που έδημιούργησε μοναχικές τις καρδιές μας, ξέροντας πώς τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς άμαρτίας συντελείται στῆ όρμη τῆς πρόθεσής μας, μᾶς παράγγειλε σάν πρώτιστην άρετή, τὴν καθαρότητα τοῦ νοῦ μας. Γιατί τὸ ὄργανο ἐκεῖνο, πού μ' αὐτὸ κυρίως πέφτομε εύκολα στὴν άμαρτία, αὐτὸ μᾶς ζητᾶ, νὰ τὸ προσέχωμε καὶ νὰ τὸ φροντίζωμε περισσότερο. Γιατί, ὅπως οί προνοητικώτεροι γιατροὶ φροντίζουνε, ἀπὸ πολὺ προτήτερα, νὰ προστατεύουν καὶ νὰ προφυλάσσουν, μὲ διάφορα μέσα, τ' ἀσθενικώτερα σώματα· τὸ ἴδιο κάνει κι' ὁ κοινός μας προστάτης ὡς ἀληθινὸς γιατρὸς τῶν ψυχῶν μας. Κι' αὐτὸ πού ξέρει, πὼς ξεπέφτει εύκολώτερα στὴν άμαρτία ἀπὸ ἐμᾶς, αὐτὸ καὶ προστατεύει, μὲ ἰσχυρότερη φρουρήση. Γιατί οί μὲν σωματικές μας ἐνέργειες καὶ χρόνο χρειάζονται γιὰ νὰ γίνουν καὶ κόπους καὶ συνεργούς κι' ὅλα τ' ἄλλα σύνδρομα περιστατικά, τοῦ νοῦ μας ὅμως οί κινήσεις κι' ἄχρονες εἶναι κι' ἄκοπα συμβαίνουν, καὶ χωρὶς διαπραγμάτευση γίνονται καὶ κάθε περίσταση εἶναι κατάλληλη γι' αὐτές. Καὶ μπορεῖ κάποιος ἀπὸ τοὺς σοβαροὺς καὶ τοὺς ἀγέλαστους ἀπὸ σεμνότητα, καὶ πού ντύνονται μὲ πλασματικὴ σωφροσύνη νὰ κάθεται συχνὰ ἀνάμεσα σ' ἀνθρώπους πού τὸν μακαρίζουν γιὰ τὴν άρετή του κι' ὁ νοῦς του, μὲ τὴν παρόρμηση τῆς καρδιάς του νὰ τρέχη στοὺς τόπους τῆς άμαρτίας, καὶ νὰ βλέπη, μὲ τὴ φαντασία του αὐτὰ πού μελετᾶ καὶ λαχταρᾶ, καὶ ν' ἀποτυπώνη μέσα του ἀκόλαστες ἐπαφές. Κι' ἀφοῦ ἀναπαραστήση στὸ κρυφὸ τῆς καρδιάς του ἐργαστήρι ἀκέρηρα κι' ὀλοζώντανη τὴν ἡδονή, νὰ πραγματοποιῆ ἐντελῶς ἀμάρτυρη τὴν άμαρτία μέσα του κι' ἄγνωστη σ' ὅλους, ὡσότου ν' ἀλλθῆ ἐκεῖνος πού θὰ ξεσκεπάση τὰ κρυφὰ καμώτατα τοῦ σκοταδιοῦ καὶ θὰ φανερώση τις ἀδιάντροπες ἐπιθυμίες τῆς καρδιάς.

Φυλάξου λοιπόν, μήπως ὁ λόγος πού τὸν κρατᾶς κρυμμένο μέσα σου, μεταποιηθῆ σ' άμαρτία μέσα στὴν καρδιά σου. Γιατί «ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμεῖσαι, ἤδη ἐμοίχευσε ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ». Γιατί οί μὲν ἐνέργειες τοῦ κορμιοῦ μας μποροῦν νὰ διακοποῦν ἀπὸ πολλὰ. Αὐτὸς ὅμως πού ἡ πρόθεσή του εἶναι άμαρτωλή, μαζί μὲ τὸ γρήγορο στοχασμὸ πού κάνει, διαπράττει σύγχρονα καὶ τὴν άμαρτία. Ὅπου λοιπὸν εἶναι ταχικίνητο τὸ άμάρτημα, γρήγορη πρέπει νάναί καὶ ἡ προφύλαξή μας. Γι' αὐτὸ καὶ διαμαρτύρεται, μήπως ὁ λόγος πού δὲν ξεστομίζεται γίνῃ άμαρτία μέσα στὴν καρδιά μας. Καὶ καλύτερα εἶναι ν' ἀνατρέξωμε στὴν ἴδια τὴν πηγὴ τοῦ λόγου. «Πρόσεχε—λέει—στὸν ἑαυτό σου».

Κάθε ζῶο ἔχει ἔμφυτες μέσα του καὶ δοσμένες ἀπὸ τὸν δημιουργὸ τῶν πάντων Θεὸ τις ἱκανότητες νὰ προστατεύῃ τὴν ὑπαρξή του. Κι' ἂν προσέξῃς καλά, θὰ βρῆς ὅτι τὰ περισσότερα ἀπὸ τ' ἄλογα ζῶα ἔχουνε αὐτοδίδακτη τὴν ἀποστροφή πρὸς τὸ καθετὶ πού τὰ βλάφτει· κι' ἀντίθετα πάλι, πῶς, ἀπὸ κάποιον ἔνστικτό τους, τρέχουνε ν' ἀπολαύσουνε αὐτὰ πού τὰ ὠφελοῦν. Γι' αὐτὸ κι' ὁ παιδαγωγὸς μας Θεὸς μᾶς ἔδωκε τὴν μεγάλη αὐτὴν ἐντολή· αὐτὸ δηλαδή πού γίνεται ἐντελῶς αὐθόρμητα καὶ φυσικὰ στὰ ζῶα, νὰ τὸ κάνωμε κι' ἡμεῖς, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ λογικοῦ μας. Κι' ἐκεῖνο πού τὸ κατορθώνουν ἐκεῖνα χωρὶς κανεὶς νὰ τὰ ἐπιστατῇ τὸ ἴδιο νὰ γίνεται κι' ἀπὸ μᾶς, μὲ τὴν προσοχὴ καὶ μὲ τὴν ἀδιάκοπη διδασκαλία. Κι' ἔτσι νὰ γινώμαστε πιστοὶ φρουροὶ τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ· καὶ ν' ἀποφεύγωμε μὲ τὴν ἁμαρτία, ὅπως τ' ἄλογα ζῶα τὰ φαρμακερὰ φαγητά· ν' ἀποζητᾶμε δὲ τὴν δικαιοσύνη, ὅπως ἐκεῖνα τὸ θρεφτικὸ χορτάρι. «Πρόσεχε λοιπὸν τὸν ἑαυτὸ σου», γιὰ νᾶσαι, ἔτσι, σὲ θέση νὰ διακρίνης καὶ νὰ ξεχωρίζῃς αὐτὸ πού σὲ βλάφτει, ἀπὸ ἐκεῖνο πού σ' ὠφελεῖ.

Γιατὶ οὔτε καὶ τὸ μάτι δὲν μπορεῖ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ὄραση, γιὰ νὰ ἰδῇ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του· οὔτε καὶ μπορεῖ νὰ φθάσῃ ὡς τ' ἀκροκέφαλό μας· καὶ οὔτε τὰ νῶτά μας μπορεῖ νὰ δῆ, οὔτε τὴν ὄψη μας, οὔτε καὶ τὴν ἐσώτατη διάθεσή μας. Θᾶτανε λοιπὸν ἀσέβεια τὸ νὰ λέμε, πῶς εἶναι ἀπραγματοποίητες οἱ παραγγελίαι τοῦ Πνεύματος. Καὶ δὲν ἀπομένει, παρὰ νὰ δεχθοῦμε, πῶς ἡ ἐντολὴ ἀφορᾷ τὶς νοητικὰς μας ἐνέργειαι.

«Πρόσεχε λοιπὸν τὸν ἑαυτὸ σου». Νὰ καλοεξετάζῃς δηλαδή, ἀπὸ κάθε του μεριά, τὸν ἑαυτὸ σου. Νᾶχῃς πάντα ὀλάνοικτα τὰ μάτια σου γιὰ τὴν φρούρηση τῆς ψυχῆς σου. Μέσα σὲ παγίδες διαβαίνεις· κι' ὁ ἐχθρὸς σου ἔχει στήσῃ ἀθώρητες παγίδες καὶ βρόχια σὲ πολλὰς μεριές. Ρίχνε λοιπὸν τὴ ματιά σου παντοῦ, γιὰ νὰ σωθῆς κι' ἐσὺ ὅπως σώζεται τὸ ζαρκάδι ἀπὸ τὴς λογῆς λογῆς παγίδες. Καὶ τὸ μὲν ζαρκάδι σώζεται καὶ δὲν ἀφανίζεται χάρις στὴν ὀξύτητα τῆς ὄρασός του· γι' αὐτὸ κι' ἔγινεν ἐπώνυμο τῆς ὀξυδέρκειας. Καὶ τ' ἀγριοπούλια παρομοίως, ὅταν προσέχουν ξεφεύγουν τὶς ἐνέδρες τῶν κυνηγῶν, πετώντας ψηλότερα μ' ἀνάλαφρα φτερά. Πρόσεχε λοιπὸν, μήπως φανῆς ἐσὺ κατώτερος ἀπ' τ' ἄλογα αὐτὰ ζῶα στὴν προστασία τοῦ ἑαυτοῦ σου, καὶ πιασμένος στὶς παγίδες τοῦ Διαβόλου γενῆς θήραμά του καὶ σὲ ζέψη αἰχμάλωτο γιὰ νὰ ὑπηρετῆς τὸ θέλημά του.

Πρόσεχε λοιπόν στον έαυτό σου· μήτε δηλαδή στα ύποστατικά σου, μήτε στο περιτριγυρό σου ν' άφοσιώνεσαι· αλλά στον έαυτό σου μονάχα νά συγκεντρώνης τήν προσοχή σου. Γιατί άλλο πράγμα είναι ο έαυτό μας, κι' άλλο τὰ ύποστατικά μας και τὸ περιβάλλον μας. Ουσία μὲν δική μας είναι ἡ ψυχὴ μας κι' ο νοῦς μας· γιατί ἔχομε πλασθῆ «κατ' εἰκόνα» τοῦ Δημιουργοῦ μας· τὸ σῶμα δὲ και οἱ σωματικές μας αἰσθήσεις μᾶς ὑπηρετοῦν· και τὰ χρήματα, οἱ τέχνες κι' ὅτι ἄλλο μᾶς χρησιμεύει στη ζωὴ είναι τὸ περίγυρό μας.

Τί λείπει λοιπόν ο λόγος ; Νά μή δίνης πολὺ μεγάλη σημασία στο σῶμά σου· κι' οὔτε ν' άφοσιώνεσαι μονάχα σ' ὅτι είναι καλὸ γι' αὐτό· στην ὑγεία δηλαδή, και στην ὁμορφιά, και στις ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν, και στο πῶς θὰ μακροζωήσης. Οὔτε και νά ξιππάζεσαι γιὰ τὰ χρήματα, γιὰ τὴν δόξα, και γιὰ τὴ δύναμη. Και νομίζοντας σπουδαῖο τὸ κάθε τι πού σε ἐξυπηρετεῖ στην πρόσκαιρη αὐτὴ ζωὴ, ν' ἀψηφᾶς, ἀπορροφημένος ἀπ' αὐτά, τὴν ἀνώτερη ζωὴ σου· ἀλλὰ νά συγκεντρώνεσαι στον έαυτό σου, στην ψυχὴ σου δηλαδή. Αὐτὴν νά καταστολίζης, και γι' αὐτὴν νά φροντίζης· κι' ἔτσι γνοιαστικά και μὲ προσοχὴ νά ἐξοικονομᾶς μὲ κάθε της ρύπο, πού τῆς ἐδημιουργήθηκεν ἀπὸ τὴν πονηρία, και νά τὴν καθαρίζης ἀπὸ τὸ αἶσχος τῆς κακίας, και νά τὴν στολίζης και νά τὴν λαμπροφορῆς μὲ τὴν ὁμορφιά πού δίνει ἡ ἀρετὴ.

Νά ἐξετάζης τὸν έαυτό σου, ποιὸς εἶσαι. Γνώριζε τὴν φύση σου. Ὅτι δηλαδή τὸ μὲν σῶμά σου είναι θνητό, ἡ δὲ ψυχὴ σου ἀθάνατη. Κι' ὅτι ἡ ζωὴ μας είναι δυσπόστατη· κι' αὐτὴ μὲν πού ἀνήκει στη σάρκα μας, γρήγορα περνᾶ· αὐτὴ δὲ πού συγγενεῖ μὲ τὴν ψυχὴ μας, δὲν δέχεται ἐξαφανισμό. Πρόσεχε λοιπόν στον έαυτό σου· και μήτε ἀπὸ τὰ φθαρτὰ ν' ἀπορροφηθῆς, σὰν νᾶναι ἀθάνατα· μήτε νά καταφρονέσης τὰ αἰώνια, σὰν νᾶναι περαστικά. Καταφρόνα τὴ σάρκα σου, γιατί αὐτὴ είναι περαστική, και φρόντιζε γιὰ τὴν ψυχὴ σου, πού είναι ἀθάνατη.

Νά παρακολουθῆς ἄγρυπνα και μ' ὅλη σου τὴν προσοχὴ τὸν έαυτό σου, γιὰ νά μάθης νά δίνης στο καθένα αὐτὸ πού τοῦ πρέπει· στο σῶμά σου τροφές και σκεπάσματα· στην ψυχὴ σου δὲ εὐσεβικές διδασχές, φρόνιμη διαπαιδαγώγηση, ἄσκηση τῆς ἀρετῆς, και διόρθωση τῶν παθῶν σου. Μήτε νά παραπαχαινῆ τὸ σῶμά σου οὔτε και νά πολυγνοιάζεσαι γιὰ τὶς πληθωρικές σου σάρκες. Κι' ἐπειδὴ ἡ σάρκα ἀντιμάχεται στο πνεῦμα, και τὸ πνεῦμα στη σάρκα, κι' ἐπειδὴ εἶναι τὰ δύο τους αὐτά

ἀταίριαστα κι' ἐχθρικά μεταξύ τους, πρόσεχε μήπως παίρνοντας τὸ μέρος τῆς σάρκας, δώσης τὴν ὑπεροχή στὸ χειρότερο. Γιατὶ ὅ,τι συμβαίνει μὲ τὴν ζυγαριά, πού ἂν παραβαρύνῃς τὴν μιὰ πλάστιγγα, θὰ κάμῃς τὴν ἄλλη ὀπωσδήποτε ἐλαφρότερη, τὸ ἴδιο γίνεται μὲ τὴν ψυχὴ καὶ μὲ τὸ σῶμα. Τὸ δυνάμωμα δηλαδὴ τοῦ ἐνὸς φέρνει ἀπαραίτητα τ' ἀδυνατίσμα τοῦ ἄλλου. Γιατὶ ὅταν πολυφροντίζομε τὸ σῶμα, παραβαραίνει μὲ τὴν πολυσαρκία· κι' ὁ νοῦς, ἀθελήτά μας, γίνεται ἄτονος καὶ χωρὶς δραστηριότητα στὶς ἐνέργειές του. Ὅταν δὲ ἔχη ὑγεία ἡ ψυχὴ μας κι' ὅταν μὲ τὴ μελέτη τοῦ ἀγαθοῦ ὑψώνεται στὸ ὕψος πού τῆς ταιριάζει, τότε εἶναι ἐπόμενο νὰ μαραίνεται ἡ σωματικὴ μας κρᾶση.

Τὸ ἴδιο δὲ αὐτὸ παράγγελμα καὶ γιὰ τοὺς ἀσθενικοὺς εἶναι χρήσιμο, καὶ στοὺς γεροὺς ἄρμοδιώτατο. Καὶ στὶς διάφορες ἄρρώστιες παραγγέλλουν οἱ γιατροὶ στοὺς ἀνήμπορους νὰ προσέχουν τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ νὰ μὴν παραμελοῦνε τὸ κάθετὶ πού συντελεῖ στὴ θεραπεία τους. Παρόμοια κι' ὁ λόγος, γιατρὸς κι' αὐτὸς τῆς ψυχῆς μας, μὲ τὴν μικρὴν αὐτὴ βοήθεια γιατρεύει τὴν καταπληγωμένην ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ψυχὴ. «Πρόσεχε, λοιπὸν στὸν ἑαυτὸ σου,» γιὰ νᾶναι καὶ ἡ θεραπευτικὴ δίαιτα πού κάνεις, ἀνάλογη πρὸς τὴν ἁμαρτία σου. Εἶναι μεγάλη καὶ φοβερὴ ἡ ἁμαρτία σου ; Σοῦ χρειάζεται τότε συχνὴ ἐξομολόγηση, καὶ δάκρυα πικρά, καὶ συντονισμένες ἀγρύπνιες, κι' ἀδιάλειπτη νηστεία. Εἶναι ἐλαφρὸ κι' ἀνεκτὸ τὸ ἁμάρτημά σου ; Ἀνάλογη ἄς εἶναι καὶ ἡ μετάνοιά σου. Πρόσεχε μονάχα τὸν ἑαυτὸν σου, γιὰ νὰ ξέρῃς καὶ τὴν εὐρωστία καὶ τὴν ἀσθένεια τῆς ψυχῆς σου. Γιατὶ πολλοὶ ἄνθρωποι, ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴ τους ἀστοχασιὰ οὔτε κι' αὐτὸ δὲν τὸ ξέρουν· πὼς εἶναι δηλαδὴ ἄρρωστοι, ἐνῶ εἶναι σοβαρὴ κι' ἀγιάτρευτη ἡ ἄρρώστια τους. Καὶ μεγάλῃ εἶναι ἡ ὠφέλεια ἀπὸ τὸ παράγγελμα καὶ γι' αὐτοὺς πού εἶναι δυνατοὶ στὶς ἐνέργειές τους. Ὡστε τὸ ἴδιο πρᾶγμα καὶ τοὺς ἄρρωστούς γιατρεύει καὶ τοὺς γεροὺς βοηθᾷ νὰ κάνουν καλύτερα τὶς δουλειές τους.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση Θ.Σ.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΣΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Ὀλίγη Φυσιολογία καὶ Χριστιανικὴ βιολογία.

Ἀρχίζουμε ἀπὸ τὴν ἀνθρωπολογία, γιὰ νὰ γράψουμε λίγα γιὰ τὸν ἐσωτερικὸ μηχανισμό τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἄλλωστε εἶναι πάντοτε τὸ ἀντικείμενόν μας στὴ σελίδα τοῦ φιλοξένου μας ἐντύπου. Ἄν καλοπροσέξουμε τὸν ἑαυτό μας θὰ δοῦμε ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἐγὼ του καὶ κάτι ἄλλα τμήματά του, ὡς τὸ χέρι του, τὸ αὐτί του κ.λ.π. Τὸ σῶμά μας ἀποτελεῖται ἀπὸ διπλοῦν σύστημα νεύρων, ἐκείνων ποὺ μπάζουν ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον στὸ ἐγὼ, ὡς τὸ ἀκουστικὸ νεῦρον κ.λ.π. καὶ λέγονται αἰσθητήρια κεντρομόλα, καθὼς ἐπίσης ὑπάρχουν καὶ ἄλλα νεῦρα τὰ κινήτρια, τὰ φυγόκεντρα. Τὰ νεῦρα καταλήγουν στὸν ἐγκέφαλον, ὁ ὁποῖος εἶναι σύστημα νεύρων καὶ κάθε μέλος τοῦ σώματος ἔχει ἀντίστοιχο μηχανισμό στὸν ἐγκέφαλον, ὁ ὁποῖος εἶναι κέντρον βουλήσεως καὶ αἰσθημάτων, καθὼς λέγουν οἱ φυσιολόγοι. Ὅλα καταλήγουν εἰς τὸ ἐγὼ. Ἐγὼ ἀκούω, αἰσθάνομαι, βλέπω. Τὸ ἐγὼ αὐτὸ ποὺ λέγεται ψυχὴ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ σῶμα, ἔρχεται πολλάκις εἰς ἀνταγωνισμόν, καθὼς συμβαίνει ὅταν εἰς τὴν πιστὴν ἐκπλήρωσιν καθηκόντων κυριαρχῇ ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία πολλάκις ὑποβάλλει τὸ σῶμα καὶ εἰς θυσίαν, ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ ἡρωϊκὴ πράξι. Ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο δείχνει τὸ ξεχωριστὸ τοῦ ἐγὼ. Ἡ φυσιολογία λέγει, ὅτι τὸ πολὺ ἐντὸς ὀκτῶ ἐτῶν ὅλα τὰ ὑλικά στοιχεῖα τοῦ σώματος ἀντικαθίστανται μέχρι καὶ τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφάλου. Τοιοῦτοτρόπως ἓνας 50 ἐτῶν, ἔχει ἀποβάλλει ἔξω σῶματα καὶ ἔχει ἐνδυθῆ τὰ καινούργια. Καὶ ὅμως διατηρεῖ τὴ μνήμη του ἀκεραία καὶ ἔχει ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος, ποὺ σημαίνει ὅτι ἡ μνήμη δὲν καταχωρίζεται στὸ ὑλικὸ σῶμα τοῦ ἐγκεφάλου, ἀλλ' ἄλλαχοῦ, στὸ ἐγὼ, ποὺ εἶναι ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὴ ροὴ αὐτῶν τῶν κυττάρων. Ἐχομεν λοιπόν, ὅπως λέγεται, μονιμότητα τοῦ ἐγὼ. Ὡστε τὸ ἐγὼ ἢ ψυχὴ, βγήκε ἀπὸ κάπου ἄλλοῦ ἔξω ἀπὸ τὴν ὕλη, πρέπει δὲ νὰ εἶναι αὐτὴ πηγὴ μὲ βούλησι, σχέδιον, πνεῦμα. Ἡ πηγὴ αὐτὴ εἶναι ὁ Θεός, ὁ Ὅποῖος καὶ κατὰ τὴν Γραφὴν ἐδημιούργησε διὰ τοῦ ἐμφυσήματος τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπλασε τὸ ὑλικὸ σῶμα ἐκ τῆς γῆς. Αὐτὰ μᾶς δίδει μιὰ στοιχειώδης ἀνάλυσις τοῦ ἀνθρώπου.

Βεβαίως, μετὰξὺ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει ἀλληλεπίδρασις, ἀλλ' ὄχι ταύτισις, ὡς τὸ παράδειγμα τοῦ Μπέρξον, κατὰ τὸ ὁποῖον, ἐὰν τὸ καπέλλο μου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν κρεμαστῆρα καὶ κινήθῃ ὁ κρεμαστήρ, θὰ κινήθῃ καὶ τὸ καπέλλο μου,

ἀλλ' ἄλλο εἶναι τὸ καπέλλο, καθὼς ἐπίσης τὸ νερὸ καὶ ὁ κρουνοῦς, ὅπου ἄλλος ὁ σωλὴν. Κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ ἐξηρτήθη ἡ ζωὴ ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον προσωρινῶς. Ἐπίσης ἀντίθετα καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιδραῖ ἐπὶ τοῦ σώματος, ὡς ἡ ὄρεξις τοῦ κόβεται ὅταν ἔχωμεν δυσάρεστο ἄγγελμα, ὁπότε σταματᾷ ἡ ἔκκρισις τῶν ὑγρῶν τοῦ στομάχου, διότι τὸ ὑλικὸ σῶμα ἐπηρεάσθη ὑπὸ τοῦ πνεύματος. Εἶναι λοιπὸν τὸ πνεῦμα δεμένο ἀπὸ τὴν ὕλη. Ἐπὶ τοῦ πεδίου αὐτοῦ τοῦ ὑλικοῦ διεξάγεται καὶ ἡ ἠθικὴ μάχη τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, καθὼς λέγει, ὁ θ. Παῦλος «διότι ἡ κατωτέρα φύσις μας, ποὺ δουλεύει εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός, ἐπιθυμεῖ ἐναντίον τῆς ἀνωτέρας πνευματικῆς φύσεώς μας, ποὺ ἐμπνέεται ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνωτέρα αὐτῆ φύσις μας ἐπιθυμεῖ ἐναντίον τῆς κατωτέρας φύσεώς μας. Τὰ δὲ δύο αὐτά, ἦτοι ἡ σὰρξ καὶ τὸ πνεῦμα, εἶναι ἐνάντια τὸ ἓνα πρὸς τὸ ἄλλο, οὕτως ὥστε νὰ μὴ πράττετε χωρὶς ἀντίδρασιν ἐκεῖνα ποὺ θέλετε...» (Γαλ. ε' 16—25).

Κατόπιν τῆς ψυχολογικῆς καὶ φυσιολογικῆς αὐτῆς ἀναλύσεως ποὺ κάμαμε, ἀνατρέχοντας καὶ εἰς τὴν Γραφὴν βλέπομεν ὅτι καὶ αὐτὴ μὲ τὸ πλήρες φῶς τῆς, τὸ ἐξ ἀποκαλύψεως, μᾶς διδάσκει ἐπίσης ὅτι ὁ ἄνθρωπος σύγκειται ἀπὸ δύο στοιχεῖα, τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. Ἐὰν ἀναλύσουμε τὴ ψυχὴ περισσότερο, μᾶς παρρουσιάζει ὅτι ὑπάρχει καὶ ἠθικὴ ἐλευθερία. Ἡ δύναμις αὐτὴ εἶναι ἐφοδιασμένη μὲ τὸ λογικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ εἰσηγητῆς τῆς ἐλευθερίας. Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ εἰπῇ ὅτι ἀναγνωρίζω τοῦτο ὡς λογικόν, ἀλλὰ πράττω τὸ ἀντίθετον. Ἐπίσης ἔχει τὴν συνείδησιν, ποὺ εἶναι δοσμένη ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἥτις εἴτε μαστιγώνει εἴτε ἀμείβει τὴν δρᾶσιν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις καὶ αὐτὴ τὴ συνείδησι μπορεῖ νὰ μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψιν. Ἡ συνείδησις κατὰ τὸν Λαμαρτῖνον εἶναι «ὁ ἀλάνθαστος Θεός, τὸν ὁποῖον ἕκαστος φέρει ἐν ἑαυτῷ». «Εἰς τὸ ἄτομον ἔχομεν τὴν ἐνδόμυχον δικαιοσύνην, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ ἡ ἀντίδρασις κατὰ πράξεων διαπραττομένων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνείδησιν» (Πῶς γινόμεθα ἐγκληματίαι, Δ. Γκίγερμε). Ἡ συνείδησις, ἥτις εἶναι εὐαίσθητος ὡς τὸ φυτὸν τῆς εὐαίσθησις, εἶναι καθαρὰ, λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅταν ὁ δικαζόμενος ὄχι μόνον δὲν παραιτεῖται τοῦ δικαστοῦ, ὅστις γνωρίζει τὰ συμβάντα, ἀλλὰ καὶ χαίρει διὰ τοῦτο, ἀντίθετα πρὸς τὴν πονηρὰν συνείδησιν, καρπὸς τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἀναισχυντία «οὐδὲν γὰρ ἀναισχυντον ποιεῖ, ὡς τὸ πονηρὸν συνειδὸς» (ὁμιλ. Πράξ. Ἀποστ.). Καὶ ἔτσι καταλαβαίνουμε τί θὰ εἰπῇ («κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν») τῆς Γραφῆς, δηλ. ἔκαμε ὁ Θεὸς ὃν ἐλεύθερον, μέγα πρόνομιον τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη ἡ ἐλευθερία γιὰ τὴν ἠθικὴν ἀξία του πρὸς ἔπαινον καὶ ἀμοιβήν. «Ἐχομεν προικισθῆ

ἀπὸ τὸν Παντοδύναμο Θεὸ μετὰ τὸ σοβαρὸ καὶ εὐλογημένο προνόμιον τῆς ἐλευθέρως θελήσεως καὶ ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἀγνοήσῃ τὸ στοιχεῖο ἐκεῖνο τῆς εἰκόνας του μετὰ τὸ ὅποιον μᾶς ἐπροίκισε. Δὲν θέλει νὰ τὸν ὑπηρετοῦμε μετὰ μιᾶ ἀπλῆ μηχανικῆ ὑπακοῆ· ζητᾷ ἀπὸ μᾶς μιᾶ ἠθικὴ ὑπακοή, καὶ αὐτὸ συνεπάγεται προτίμησιν. Τὰ οὐράνια σώματα ὑπηρετοῦν τὸν Θεὸ μετὰ ἀπαρέγκλιτη ὑπακοή· τὸς ἔδωκε ἕναν νόμον ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ παραβιασθῇ. Ἄλλ' ἡ ὑπακοή ἐνὸς μικροῦ παιδιοῦ σ' ἕνα ἀσήμαντο ζήτημα εἶναι κάτι ἀπείρως ὑψηλότερον, διότι εἶναι μιᾶ ἠθικῆ πράξις παραχωρήσεως τῆς θελήσεως». «Γινώμαστε ἀγνοοῦν μόνον ἂν ἐκλέξουμε τὴν ἀγνότητα, ἐνῶ θὰ μπορούσαμε νὰ μὴ τὴν ἐκλέξουμε... ὁ πειρασμὸς εἶναι ἀναγκαῖος γιὰ τὴν ἠθικὴ ἀνάπτυξιν ἐνὸς ἠθικοῦ ὄντος» (A.C.A. Hall). Πρὸς τὴν ἐλευθερίαν του λέγει ὁ Θεὸς «ἔλα πρὸς ἐμέ, δέξου τὴν βουλή μου τὴν ἰδική μου, γιατί ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς σου, ὁ δημιουργὸς Σου, ὁ Σωτῆρας Σου. Ἔλα μ' ἄλλα λόγια νὰ πιστεῦσῃς. Ἡ πίστις εἶναι ἐλευθέρη, δι' αὐτὸ δὲν ἀπεκαλύφθη ὁ Θεὸς εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὡς ὁ ἥλιος, καίτοι ἔ' ἀποκαλυφθῆ μιᾶ μέρα ὅταν «ἔψωνται (θὰ δοῦν) πᾶς ὀφθαλμὸς», διατὶ θὰ ἐξεβιάζετο ἡ θέλησις, θὰ συνετρίβετο ἡ ἐλευθερία μας. Γι' αὐτὸ εἶπε στὸ Θωμᾶ «μακάριοι οἱ ἰδότες καὶ πιστεύσαντες» (Ἰωαν. κ' 29).

«Ἐπάρχει ἀρκετὸν φῶς γιὰ τοὺς θέλοντας νὰ ἰδοῦν καὶ ἀρκετὸν σκότος γιὰ τοὺς θέλοντας ν' ἀρνηθοῦν» λέγει ὁ Πασκάλ. «Ὅσο φεύγουμε ἀπὸ τὸ Θεὸ, μετὰ τὸσον σκότος περισσότερο προβάλλεται τὸ μυστήριον τῆς πίστεως. Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι τὸ εἰδικὸν ὄργανον τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπευθύνεται στοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς προσκαλεῖ νὰ πιστεύσουν καὶ νὰ σωθοῦν. Τὸ κέντρον εἶναι τὸ Πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποῦ ἔχει τοὺς τίτλους του. Εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐμφάνισις στὰ πλαίσια τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ κάμῃ σωτηρίαν, γιατί ὑπάρχει ἀπώλεια καὶ σκότος. Ἐν τῷ Χριστῷ ἐπραγματοποιήθη τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ. Ἐπραγματοποιήθη ὁ φυσιολογικὸς ἄνθρωπος, ὁ κατ' ἐξοχὴν ἰδεῶδης, ὁ ὁποῖος ἐκπληροῖ τὸ θεῖον ἰδεῶδες, γι' αὐτὸ ἐκάλει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ Χριστὸς ὁ «Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου», ὡς καὶ ὁ «Υἱὸς τοῦ Θεοῦ» ἀπὸ ἄλλης πλευρᾶς τῆς Θείας Του φύσεως.

Καὶ καλεῖ ὁ Θεάνθρωπος διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καὶ διὰ μέσου τῶν ὀργάνων του καὶ τῆς Ἐκκλησίας του «πάντα ἄνθρωπον» πρὸς δημιουργίαν ὀλοκληρωμένης προσωπικότητος. Τὸν καλεῖ νὰ κάμῃ τὴν ἐκλογὴν του ἐν τῇ λευθείᾳ του γιὰ νὰ ὑπάγῃ κοντὰ του νὰ βρῇ τὴ λύτρωσί του. Καὶ ὁ ἄνθρωπος, μετὰ τὴ βαθεῖαν συναίσθησι τῆς ἀδυναμίας του νὰ ὑπακούσῃ στὴν πρόσκλησι, ἐπικαλεῖται τὴ θεῖα χάρι. Καὶ ἀπεγνωσμένος τοῦ λέγει : «Κυρίε μου, εἶθε νὰ

μπορούσα νὰ βγῶ, μὰ εἶμαι πιασμένος σὲ ἀγκάθια, καὶ δὲν μπορῶ νὰ ξεφύγω ὅπως θὰ ἐπιθυμοῦσα. Θὰ ἤθελα ἂν ἦτο δυνατόν νὰ μὴν ἔχω μάτια, οὔτε αὐτιά, οὔτε καρδιά γιὰ τὴν ἁμαρτία. Μὲ προσκαλεῖς στὸν Ἐαυτὸ Σου λέγοντας μου «Ἐλα» κι' αὐτὴ εἶναι πραγματικὰ μιὰ μελωδικὴ πρόσκλησις. Τὸ νὰ ἔλθω σὲ Σένα, σημαίνει νὰ γυρῶ σπίτι μου ἀπὸ τὴν ἐξορία, ν' ἀποβιβασθῶ στὴ γῆ ἀπὸ τὴν τρικυμισμένη θάλασσα, ν' ἀναπαυθῶ ἔπειτα ἀπὸ ἐπίπονη ἐργασία, νὰ φθάσω στὸ τέρμα τῶν ἐπιθυμιῶν μου καὶ στὴν κορυφὴ τῶν πόθων μου. Ἀλλά, Κύριε, πῶς μπορεῖ νὰ σηκωθῆ μιὰ πέτρα; Πῶς μπορεῖ ἓνα κομμάτι πηλὸς νὰ βγῆ ἀπ' τὸν φοβερὸ λάκκο; ὦ! σῆκώσε με, ἔλυσέ με. Ἡ χάρις Σου μπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ. Στείλε τὸ Πνεῦμά Σου τὸ Ἅγιον ν' ἀνάψῃ φλόγα ἀγάπης στὴ καρδιά μου...» (C. H. Spurgeon). Ἰδού, Κύριε· ἡ καρδιά μου εἶναι μπροστά Σου· θέλει νάλθῃ κοντά Σου, μὰ μόνη της δὲν μπορεῖ. Κάμε Σὺ αὐτὸ πού ἐκείνη μόνη της δὲν μπορεῖ. Κάμε με ἄξιον νὰ μπῶ στὸν νυμφικὸν τῆς ἀγάπης σου θάλαμον. «Αἰτῶ, ζητῶ, κρούω». Σὺ πού με κάνεις νὰ ζητῶ, κάμε με καὶ νὰ πάρω αὐτὸ πού ζητῶ. Μοῦδακεις τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ζητῶ, δός μου καὶ κείνο πού ζητῶ. Μὲ μαθαίνεις νὰ κτυπῶ τὴν πόρτα Σου. Ἄνοιξε σ' αὐτὸν πού κτυπᾷ» (Ἱερ. Αὐγουστίνου).

Ἄλλ' ὑπάρχει δυστυχῶς καὶ ὁ ἀναίσθητος, ἀναίσθησις ἀδὲ ἐστὶ νέκρωσις ψυχῆς καὶ θάνατος νοῦς πρὸ θανάτου σώματος» (Μάρκος ὁ Ἀσκητής). Ἀποκαλεῖ δὲ ὁ Συμεὼν Ν. Θεολόγος ἐκεῖνον πού σὰν νεκρὸς δὲν ἀκούει, δὲν ἐννοεῖ, δὲν αἰσθάνεται καὶ στὸν ὁποῖον ἡ ἐπέμβασις τοῦ Θεοῦ κινεῖται μέσ' τὰ ὅρια τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἐλευθερίας πού τὸν προίκισε. «Ποῦ εἶδὲ τις ἀνθρώπους, γράφει ὁ Ραγὸτ, τῶν ὁποίων ἡ ὠμότης εἶναι ὁ διακριτικὸς χαρακτήρ καὶ οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε, ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει εἶχον δοκιμάσει οἶκτον, οὔτε διὰ τοὺς γονεῖς των, οὔτε δι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους; Λέγομεν οὐδέποτε, διότι αἱ ταιαῦται ἐκδηλώσεις, ἂν ὑπῆρξαν σπανιώτατα, ἐν τούτοις ὑφίστανται καὶ θὰ παραμένωσι δυνατὰ» (L' education de la volonte). Καὶ ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῶν ἐγκληματολόγων ὅτι «ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τῶν ἐπικινδύνων παθῶν, ἡ ἀρχικὴ προσπάθεια θὰ εἶναι ἡ μᾶλλον ὠφέλιμος, διότι θὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς τὴν συνήθειαν τῆς ὑποχωρήσεως τὴν συνήθειαν τῆς νίκης». «Εἶναι εὐκολώτερον, λέγουσιν, νὰ καταπολεμήσῃ τις μετ' ἐπιτυχίας τὸ πάθος, ὅταν τὸ καταπολεμῆ εἰς τὰς πρώτας του ἐκδηλώσεις, ἀντὶ νὰ περιμένῃ τὴν στιγμὴν ὅπου θὰ ἔχῃ ρίψῃ βαθείας ρίζας εἰς τὴν καρδίαν. Δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ τις νὰ σβέσῃ τὴν πυρκαϊάν ὅταν αἱ φλόγες της ἔχουν ἐκτείνει τὰς καταστροφὰς των, οὔτε νὰ καταπολεμήσῃ τὴν ἀσθένειαν ὅταν αὕτη ἔχει ἀποβῆ ἀνίατος, ἀλλ' εὐθὺς ὡς παρατηρήσῃ τὰ πρῶτα συμπτώματα τοῦ κακοῦ, ὀφείλει νὰ σπεύσῃ νὰ προσφέ-

ρη ἓνα ὄξύ καὶ ἀποτελεσματικὸν φάρμακον» (Abbe Vidien : Famille et divorce). Κατὰ τοὺς ἐγκληματολόγους, «τὸ ἐγκλημα εἶναι μιὰ ἀσθένεια τῆς βουλήσεως», ἀναγνωρίζεται δὲ ἡ ἀνάγκη καλλιεργείας τῆς βουλήσεως. «Τὸ ν' ἀφίνη τις τὸν ἄνθρωπον, λέγει ὁ Γκίγκερμαν, νὰ πιστεῦῃ ὅτι ἡ βούλησις δύναται νὰ κατορθώσῃ τὸ πᾶν χωρὶς ν' ἀναπτυχθῇ, καλλιεργηθῇ, χωρὶς νὰ προπαρασκευάζεται εἰς ἐκάστην στιγμήν, καθὼς οἱ λαοὶ δι' ἓναν πόλεμον ζωηρόν, εἶναι ὅμοιοι μὲ τὸ νὰ τὴν βάλῃ ν' ἀντιμετιπίζῃ αἰφνιδίως ἐχθροὺς ἰσχυροτέρους αὐτῆς» (Πῶς γινόμεθα ἐγκληματῆται). Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἡ ζωτικὴ ἐνέργεια τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως, κατόπιν τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι πληγωμένη, ὁ ἄνθρωπος, ὡς ὁ ἐμπεισῶν εἰς τοὺς ληστὰς κατέκειται ἡμιθανὴς καὶ εἶναι ἀνίκανος νὰ ἀνασρθῇ μὲ τις ἰδικές του δυνάμεις. Χρειάζεται τὸν Ἰατρόν, τὸν Θεόν, νὰ τὸν θεραπεύσῃ. Καὶ ἦλθεν ὁ καλὸς Σαμαρεῖτης, ὁ Λυτρωτῆς, ὁ Ὅποιος μὲ τὸ Αἷμά του μᾶς ἐλύτρωσε καὶ μὲ τὸ Πνεῦμά του μᾶς ἀγιάζει καὶ ἐνισχύει τὴν βούλησιν καὶ μᾶς ὀπλίξει μὲ δυνάμεις γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ καλοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ συνείδησις πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ καὶ τοῦτο θὰ γίνῃ ὅταν μορφωθῇ ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀναγνωρίσῃ τὸν Χριστὸν ὡς Διδάσκαλον καὶ Καθηγητήν, τότε ἡ συνείδησις ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἀρχῶν Του θὰ ἀποτελέσῃ τὸν πολικὸν Ἀστέρα, ὅστις θὰ ὀδηγῇ διὰ μέσου τῶν ἀχανῶν ἐρήμων τῆς ζωῆς. Μὲ ἀγαθὴν συνείδησιν ἐφοδιασμένος ὁ ἄνθρωπος, ἡ ζωὴ του τότε εἶναι ἀληθὲς χάριμα, καὶ ὁ θάνατος κέρδος μὲ τὴν ψυχικὴν γαλήνην ποὺ θὰ ἀπέλθῃ καὶ ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐνδόξου μακαριότητος τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ ἀνταμοιβῆς. «Ἄν ἴσως ζητῆς ὠφέλειαν, ἐπιμελήσου τὴν συνείδησίν σου, καὶ ὅσα σοῦ λέγει κάμε». (Μάρκος ὁ Ἀσκητῆς).

Ἐντεῦθεν πολὺ ὀρθῶς παρ' ἄλλων τονίζεται ἡ παιδιόθεν ἠθικὴ μόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου ὡς ὁ διάσημος ψυχολόγος Marden, ὁ ὅποιος εἰς τὸ βιβλίον του «Θαύματα τῆς σκέψεως» τονίζει τὴν ἀξίαν τῶν λογισμῶν, γράφει σὺν τοῖς ἄλλοις : «Ὁ Ἅγιος Παῦλος ἤξευρεν ὅτι τὰ πράγματα τὰ ὅποια σκεπτόμεθα διαρκῶς, ἐπὶ τῶν ὁποίων συγκεντρῶνομεν τὸ πνεῦμα, εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὅποια καθορίζουν τὸν προσανατολισμὸν τῆς ζωῆς μας «ὅσα ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφρημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἷς τις ἔπαινος, ταῦτα λογίεσθε...» (Φιλιπ. δ' 8—9). Οἱ κακοὶ λογισμοὶ καὶ αἱ αἰσχυρὰ ἐπιθυμίαι εἶναι ὡς ἐχίδνης, τὰ ὅποια θερμαίνόμενα ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐξέρχονται εἰς φῶς πρὸς βλάβην ἡμῶν καὶ τοῦ πλησίον. Βεβαίως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐὰν ἀπέδιδεν σημασίαν εἰς τοὺς λογισμοὺς, ὡς λέγει ὁ ἀνωτέρω, στηρίζει τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ καὶ τοῦ λογι-

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ
“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,,

‘Η ταπεινοφροσύνη.

Ταπεινοφροσύνη! μεγάλη ἀρετή, δύναμη πού ὑψώνει, γεννήτρα κάθε καλοῦ, ἀμετακίνητο θεμέλιο κάθε ἀρετῆς, ὁδηγήτρα στήν ἠθικήν ἀνύψωση, κλίμακα στήν ἠθική τελείωση μέσω τῆς ἐπικοινωνίας καί τῆς φιλίας μέ τόν Θεό, ἀρχή τῆς αὐτεπίγνωσής μας, καί τέλος τῆς ἀληθινῆς γνώσης τοῦ Θεοῦ.

Μεγάλη πραγματικά ἀνύψωση, ἄκρα τιμιότητα καί λαμπρότατον ἀξίωμα εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη. Εἶναι ἡ μητέρα, καί ἡ συντηρήτρα καί ἡ ρίζα καί ἡ ὑπόθεση καί τὸ βᾶθρο τῶν ἀγαθῶν. Χωρίς αὐτήν εἴμαστε βλέλυγμα καί μιαιοὶ καί ἀκάθαρτοι ἐμπρός στά μάτια τοῦ Θεοῦ.

‘Η ταπεινοφροσύνη εἶναι τὸ θεμέλιο τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφίας, πού μᾶς διδάσκει, μέ ἀσφάλεια, τίς ὑψηλές γιά τόν Θεό καί γιά τόν κόσμον ἀλήθειες, καί εἶναι ὁ φορέας τῆς πίστεως μας πρὸς τόν Κύριο. “Αν δὲν βάλωμε τὴν ταπεινοφροσύνη σάν θεμελιακὸ ἀγκωνάρι στήν ἠθική μας οἰκοδόμηση, ὅ,τι καί νὰ κτίσωμε ἐπάνω στήν ὑπερηφάνεια καί στήν ὑψηλοφροσύνη, εἶτε ἐλεημοσύνη εἶναι, εἶτε προσευχῆς καί νηστείης, κι’ ἂν εἶναι

κοῦ μέ τὰς ὑγιεῖς σκέψεις ἐπὶ τοῦ θεμελίου τῆς ἐν Χριστῷ λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου, καί τῆς νέας φύσεως τῆς ἀναγεννήσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐκβλαστάνουν καί οἱ καλοὶ λογισμοί. Καί τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῶν θεοπνεύστων ἐπιστολῶν του, καί διὰ νὰ περιορισθῶ ἐδῶ εἰς τὸ ἐδ. 2 τοῦ ἡ’ κεφ. τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς του, κατὰ τὸ ὅποιον οὐδεμία ἀνθρωπίνη προσπάθεια ἢ ἀγγελικὴ ἐνέργεια μπορεῖ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἀνθρώπον πού εἶναι ὑπὸ τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου, εἰ μὴ μόνον «ὁ νόμος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», καθὼς ἔρχεται στὴ συνέχεια ν’ ἀναπτύξῃ τὸν τρόπον, καθ’ ὃν ἐνήργησεν στὸ σχέδιό του ὁ Θεὸς γιὰ νὰ σώσῃ τὸν ἀνθρώπον. Κατὰ ταῦτα, ἐκεῖνο λοιπόν, δηλαδὴ ἡ στροφή τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν πίστιν, πού εἶναι ἀνθρωπίνως ἀκατόρθωτον, ἔρχεται τὸ «ἄνωθεν» καί πραγματοποιεῖ. ‘Η χάρις καί τὸ φῶς τῆς Βίβλου θαυματουργεῖ, καθὼς τοῦτο μαρτυρεῖ καί ἡ ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ μέσου τῶν αἰώνων, μέ τὸν ἐκχριστιανισμὸν καί ἐκπολιτισμὸν καί αὐτῶν ἀκόμη τῶν βαρβάρων λαῶν.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

κι' όλες μαζί οί άρετές, μάταιη είναι ή προσπάθειά μας και μάταια οίκοδομούμε. Εύκολα θά πέσουν, όπως ή οίκοδομή εκείνη του Εύαγγελίου, που θεμελιώθηκε επάνω στην άμμο. Γιατί δέν υπάρχει τίποτα, άπολύτως τίποτα, που νά μπορούμε νά τόν κατορθώσωμε χωρίς αυτήν. Τίποτα δέν μπορεί, χωρίς αυτήν, νά σταθή· αλλά και ή σωφροσύνη και ή παρθενικότητα και ή καταφρόνιση των χρημάτων, κι' ότι και νά είπής κι' ότι κι' άν αναφέρης, όλα είναι άκάθαρτα κι' όλα είναι μισρά, όταν δέν υπάρχει ή ταπεινοφροσύνη...

Ο άγιος Άμβρόσιος λέει, πως όσο ταπεινώνεται ή ψυχή, τόσο γίνεται επιδεκτικώτερη τής θείας χάρις και των χαρισμάτων του άγιου Πνεύματος. Κι' ο Σειράχ λέει: «Όσο μέγας εί, τοσούτω ταπεινού σεαυτόν, και έναντι Κυρίου εύρήσεις χάριν»· όσα μεγαλύτερα άξιώματα έχεις, τόσο περισσότερο νά ταπεινώνης τόν έαυτό σου, κι' ο Θεός θά σ' άνταμείψη.

Κι' άληθινά ταπεινόφρονος δέν είναι βέβαια αυτός που δέν έχει τίποτα για νά υπερηφανεύεται, άλλ' αυτός που έχει άρετές και που μπορεί νά μεγαλοφρονή, κι' όμως δέν υπερηφανεύεται διόλου, αλλά ταπεινοφρονεί με αυτεπίγνωση, και μ' όλη του τήν καρδιά. Κι' αυτό είναι ταπεινοφροσύνη πραγματική, νάσαι δηλαδή μέγας και νά ταπεινώνης τόν έαυτό σου. Ο θεός Χρυσόστομος λέει: «Τούτό έστι ταπεινοφροσύνη, όταν τις άφορμάς έχων του επαίρεσθαι, καταστέλλει έαυτόν και ταπεινοί και μετριάζει. Τόν δε άμαρτωλόν όντα νομίζουν είναι τοιούτον ούκ έστιν ταπεινοφροσύνη». Αυτό είναι ταπεινοφροσύνη, όταν δηλαδή έχει κανείς λόγο νά υπερηφανεύεται, κι' όμως συγκρατεί τόν έαυτό του, και τόν ταπεινώνει και τόν μετριάζει. Τό νά πιστεύης όμως και νά λές τόν έαυτό σου άμαρτωλό, ενώ πραγματικά είσαι, αυτό δέν είναι ταπεινοφροσύνη. Και άλλου πάλιν λέει: «ταπεινοφροσύνη του φρονήματός έστι ταπεινώσις. Ταπεινοφροσύνη έστι τόν έτέρου όνειδίζοντος φέρειν γενναίως· τόν έπιγινώσκειν τόν άμάρτημα, τόν φέρειν τās κατηγορίας». ταπεινοφροσύνη είναι ή ταπεινώση τής έπαρσης μας· είναι, τόν νά σε βρίζη κάποιος κι' έσύ νά τόν άνέχεσαι μέ γενναιότητα, είναι τόν ν' άναγνωρίζης τόν λάθος σου, και νά μήν άγανακτής, όταν σε κατηγορούνη.

Ο μέγας Βασίλειος λέει: «μακάριος ο τήν άρετήν κεκτημένος τής ταπεινοφροσύνης, και τῶ άξιώματι μή επαίρόμενος. Ο επαίρόμενος τυφλωθείς εις κρίμα έμπεσειται του Διαβόλου». Μακάριος είναι αυτός που έχει τήν άρετή τής ταπεινοφροσύνης και δέν υπερηφανεύεται για τόν άξίωμά του. Αυτός που υπερηφανεύεται, τυφλωμένος θά πέση στο κρίμα του Σατανά.

Ο δέ άγιος Μακάριος λέει: «ό έχων βίον ύψηλόν, ταπεινόν

δὲ τὸ φρόνημα, οὗτός ἐστι μακάριος. Ὁ ταπεινὸς οὐδέποτε πίπτει· διότι πόθεν κινδυνεύει νὰ πέση, ὑποκάτω πάντων θείῳ ἑαυτὸν ;» Αὐτὸς ποῦ ἔχει μεγάλο ἀξίωμα καὶ ταπεινὸ φρόνημα, αὐτὸς εἶναι μακάριος. Ὁ ταπεινὸς ποτὲ δὲν ξεπέφτει· γιατί ἀπὸ ποῦ κινδυνεύει νὰ πέση, ὅταν βάζῃ τὸν ἑαυτὸν του πιὸ κάτω ἀπὸ ὅλους ;

Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος λέει· «Τοῦτό ἐστι ταπεινοφροσύνη, τὸν ὑψηλὸν ὄντα ἀπὸ κατορθωμάτων ταπεινοῦν ἑαυτὸν ἀπὸ διανοίας». Καὶ αὖθις· «τίς ἢ κεφαλὴ τῆς ἀρετῆς ; Ἡ ταπεινοφροσύνη. Αὕτη ἢ κεφαλὴ ἀντὶ τριχῶν καὶ κόμης θύματα φέρει τῷ Θεῷ κεχαρισμένα. Βωμὸς ἐστὶ χρυσοῦς καὶ θυσιαστήριον πνευματικόν». Ταπεινοφροσύνη εἶναι τὸ νὰ στέκεσαι ψηλὰ μὲ τὰ κατορθώματά σου, κι' ὅμως νὰ ταπειναίῃ ἀρετὴ ; Ἡ ταπεινοφροσύνη. Ἡ κεφαλὴ τῆς, ἀντὶ νὰ παρουσιάσῃ στὸ Θεὸ τρίχες καὶ μαλλιά, τοῦ παρουσιάζει ἔργα ἀγαθὰ, ποῦ τὸν γεμίζουν ἀπὸ εὐχαρίστηση. Εἶναι βωμὸς ἀπὸ χρυσάφι καὶ εἶναι πνευματικὸ θυσιαστήριον.

Μακάριοι πραγματικά, ὅσοι στολιζονται μὲ τὴν ταπεινοφροσύνη διότι ἔχει γραφῆ ὅτι «Κύριος ὑπερῆφανοῖς ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν». Ὁ Κύριος ἀντιτάσσεται τοῦς ὑπερήφανους καὶ βοηθεῖ τοῦς ταπεινοῦς.

Ἡ νηφαλιότητα.

Νηφαλιότητα εἶναι, ἢ φυσικὴ κατάστασι τοῦ νοῦ ποῦ δὲν ἔχει ζαλισθῆ, ὅπως ὁ νοῦς τοῦ μεθυσμένου.

Καὶ γι' αὐτὸ νηφαλιότητα σημαίνει, φρόνησι, στόχασσι, προσοχή. Καὶ λέμε νηφάλιο, τὸν ἄνθρωπο, ποῦ εἶναι προσεκτικὸς, καὶ μπορεῖ νὰ προξετάσῃ καθετὶ ποῦ πρέπει νὰ κἀνη.

Ὁ νηφάλιος ἄνθρωπος ἔχει ἀντίληψη· εἶναι διορατικὸς, εἶναι ἔξυπνος καὶ δὲν ἀφήνει τὸν ἑαυτὸ του νὰ πνίγεται ἀπὸ τίς ἔγνοιες καὶ τίς στεναχώριες· ἀλλὰ εἶναι πάντα του ξάγρυπνος, ὥστε νὰ παρακολουθῇ τὰ πάντα, καὶ νὰ προσέχη γιὰ ὅλα.

Ἡ νηφαλιότητα εἶναι μιὰ ἀρετὴ ποῦ μᾶς εἶναι ἀναγκαῖοτατη γιὰ νὰ ἐνεργοῦμε σωστὰ καὶ φρόνιμα· καὶ τοῦς μὲν νέους τοῦς κάνει ἀποδοτικὸς στὴν ἐπιστήμη τους, καὶ τοῦς ἀναδείχνει σὲ φρόνιμους κι' ἐνάρετους πολίτες· τοῦς δὲ ὄριμους στὴν ἡλικία τους ἄνδρες τοῦς κάνει νὰ εὐδοκιμοῦν στὰ ἐπαγγέλματά τους καὶ στὶς ἐπιχειρήσεις του· τοῦς δὲ γέροντες τοῦς κάνει

ήρεμους καὶ συνετοὺς καὶ νᾶναι σὲ θέση νὰ συμβουλεύουνε φρόνιμα καὶ συνετὰ πράγματα.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει στὶς γυναῖκες νᾶναι νηφάλιες, τοὺς δὲ ἄνδρες νὰ πίνουν λίγο κρασί, γιὰ νὰ μὴν μεθοῦν.

Μεγαλοπρέπεια.

Μεγαλοπρέπεια εἶναι, τὸ νὰ σκέπτεται κανεὶς μεγάλα καὶ σπουδαῖα πράγματα, καὶ τὸ νὰ τὰ πραγματοποιοῖ.

Μεγαλοπρεπῆς δὲ ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ καὶ μεγαλοφρονεῖ, μὰ καὶ κάνει σπουδαῖα κι' εὐγενικὰ ἔργα· ὁ μεγαλουργός, ὁ μεγαλεπήβολος, κι' ὁ ἀπλόχερος, ποὺ εἶναι σὲ κάθε του φανέρωμα λαμπρός.

Ὁ μέγας Βασίλειος γράφει τὰ ἐξῆς γιὰ τὴν μεγαλοπρέπεια· «Τῷ ὄντι ὁ μεγαλοπρεπῆς ὑπερορᾷ πάντα τὰ σωματικά, ὡς οὐδενὸς ὄν τὰ ἄξια λόγου, τῇ παραθέσει τῶν ἀοράτων. Τὸν μεγαλοπρεπῆ οὐδεμία λυπήσει περίστασις, οὐδὲ ὄλως πάθος αὐτὸν ἐκταράξει, οὐδὲ ἀνθρωπαρίων φαύλων καὶ εὐκαταφρονήτων ἀμαρτήματα κινήσει, οὐδὲ ἀκαθασία τῆς σαρκὸς αὐτὸν ταπεινώσει· δυσπρόσιτος γὰρ ἔστι τοῖς ταπεινωτικοῖς πάθεσιν, οὐδὲ προσβλέπειν αὐτῷ δυναμένοις διὰ τὸ ὕψος τῆς γνώμης· λέγεται δὲ τις καὶ Θεοῦ μεγαλοπρέπεια, ὡς τὸ «ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπειά σου ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν». Ὁ μεγαλοπρεπῆς ἄνθρωπος καταφρονᾷ ὅλα τὰ σωματικά, σὰν ἀνάξια καὶ μηδαμινά, ὅταν τὰ συγκρίνη κανεὶς μὲ τ' ἀόρατα. Καμιά περίστασις δὲν μπορεῖ νὰ λυπήσῃ τὸν μεγαλοπρεπῆ, καὶ κανένα πάθος δὲν μπορεῖ ἀ τὸν ἀναστατώσῃ, οὔτε καὶ λογαριάζει τὴ φαύλη συμπεριφορὰ ἀνθρωπαρίων μηδαμινῶν κι' ἀξιοκαταφρόνητων, οὔτε καὶ μπορεῖ νὰ τὸν ταπεινώσῃ ταπεινὸ κι' ἀκάθαρτο σαρκικὸ πάθος. Δὲν μποροῦν ὄχι μονάχα νὰ τὸν ἀγγίξουν τέτοια ταπεινωτικὰ πάθη, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ἀντικρύσουν, γιατί ἔχει γενναῖο καὶ ὑψηλὸ φρόνημα. Ὑπάρχει δὲ κάποια θεία μεγαλοπρέπεια, ὅπως εἶναι τὸ «ὑψώθηκεν ἡ μεγαλοπρέπειά σου παραπάνω ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς».

Ἡ οἴηση.

Οἴηση εἶναι ἡ φύσα καὶ τὸ μεγαλόπιασμα τοῦ ἀσήμαντου ἀνθρώπου, ποὺ ἔχει τὴν ιδέαν πὼς κάτι εἶναι. Ὁ οἴηματίας ἔχει μεγάλην ὑπόληψη γιὰ τὸν ἑαυτό του, ψηλοτιάνεται καὶ νομίζει πὼς τὰ ξέρει ὅλα, ἐνῶ δὲν ξέρει τίποτα. Περνᾷ τὸν ἑαυτό του γιὰ σπουδαῖο, ἐνῶ εἶναι μηδενικὸ. Φανερώνει σύνεση, ἐνῶ εἶναι ἀνόητος· περνᾷ τὸν ἑαυτό του γιὰ σοφὸ, ἐνῶ

ὅτι καὶ νὰ καταπιασθῆ, τὸ κάνει στραβά. Ἐνῶ εἶναι κακός, φαίνεται γιὰ καλὸς καὶ δὲν μετρᾷ τὰ καμώματά του μὲ τὸ μέτρο τῆς κοινῆς ἐκτίμησης, ἀλλὰ μὲ τὸ δικό του ἀγεροπαρμένο μυαλό.

Τὴν οἴηση οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἐχαρακτήρισαν σὰν ἕνα πάθος πού εἶναι ἀπὸ φυσικοῦ του ἀκάθαρτο καὶ τὴν ὀρίζουν σὰν ἀντίμαχη τῆς προκοπῆς, γιατί ὁ οἰηματίας δὲν ἐπιδέχεται καλυτέρευση. Παρὰ αὐτὸ πού θέλει καὶ λογαριάζει, γιὰ σωστό, νομίζει πὼς εἶναι καὶ πραγματικὰ τέτοιο.

Ἐὐ οἰηματίας περιφρονεῖ τοὺς ἄλλους καὶ δὲν στιμέρνει οὔτε καὶ τοὺς δικούς του. Εἶναι κουφιοκέφαλος καὶ τὰ μυαλά του πετοῦνε ἐπάνω στὰ φτερὰ τῶν ἀνέμων.

Καὶ εἶναι πάντα στενοχωρημένος καὶ πάντα παραπονεμένος· ἐπειδὴ τάχα δὲν τὸν ἐκτιμοῦνε οἱ ἄλλοι σύμφωνα μὲ τὴν ἀξία του. Εἶναι γι' αὐτὸ φοβερὸς κατήγορος τῶν ἄλλων, καὶ μάλιστα ἐκείνων πού δὲν τὸν θαυμάζουνε καὶ παραπονιέται, ἐπειδὴ τὸν ἀδικοῦνε τάχα αὐτοὶ πού ἐξέχουν καὶ τὰ βάζει γι' αὐτὸ μὲ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Ἐὐ οἰηματίας εἶναι ἀσεβής, ἐπειδὴ τὸν ἑαυτοῦ του μονάχα λατρεύει.

Ἐὐ τυφωμένος.

Τῦφος εἶναι ἡ ἔπαρση, ἡ κενοδοξία, ἡ ἀκαταδεξία, καὶ μία, σὰν ἕνα εἶδος τρέλλας, ἀλαζονεία. Τῦφος εἶναι τ' ἀνεμοπύρωμα μιᾶς ἄρρωστης ψυχῆς, ὅπως τὸ πρίξιμο εἶναι τοῦ πληγωμένου κορμιοῦ. Ἐὐ μεγάλος Βασίλειος λέει γιὰ τὸν τῦφο πὼς «φαίνεται νᾶναι τὸ φοβερώτερον ἀπ' ὅλα τ' ἀνθρώπινα πάθη· καὶ πραγματικὰ, ὅσους κτυπήσῃ τοὺς κάνει παρόμοιους μὲ τὸν Διάβολο».

Ἐὐ τυφωμένος ἄνθρωπος μεγαλοπιάνεται ξεγελασμένος «ἀπὸ τὸ σάρκινο νοῦ του» καὶ κριματίζεται, ὅπως ὁ Σατανᾶς. Καὶ εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ ἀλαζονεία καὶ κουφιοκεφαλία, καὶ ψωροφαντασμένος, τρελλός, κί' ἔξω ἀπὸ τὰ σύγκαλά του.

Ἐὐ ἀπὸ τὸν τυφωμένον ἄνθρωπο ὅλα τὰ πράγματα παρουσιάζονται διεστραμμένα, ὅπως ἀπὸ τὸν κακὸ ζωγράφου, ὅπως λέει ὁ Πλάτων.

Τρισάθλιοι εἶναι ὅλοι ὅσοι ἔχουνε φύσα καὶ μεγαλιοπιάνονται. Αὐτοὶ ὅπως λέει ὁ Μένανδρος εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἀνθρωπιά κί' ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

(Συνεχίζεται)

Ἐὐ ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΒΗΘΛΕΕΜ

Η ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΜΙΑΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΕΙΣ ΑΓΙΑΝ ΠΟΛΙΝ

Τὸ Μήνυμα τῆς Ἀγάπης.

Ἡ περίοδος εἰς τὴν ὁποίαν εἰσήλθεν ἀπὸ δύο περίπου ἑβδομάδων ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἀναμφισβητήτως ἡ ἐποχὴ μιᾶς ὑποβλητικῆς ψυχικῆς ἀνατάσεως. Αἱ παραμοναὶ τοῦ θαύματος τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ Χριστοῦ δημιουργοῦν τὴν ἀτμόσφαιρα κάτω ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐναγκαλιζονται οἱ ὠραιότεροι καὶ συγκινητικώτεροι ὄραματισμοὶ καὶ ἡ σκέψις στρέφεται εὐλαβικὰ πρὸς τὸ ἱερὸ σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ, ἐντὸς καὶ γύρω τοῦ ὁποίου ἐξέστραψε ἡ φωτεινώτερη ἀντινοβολία. Ἡ γέννησις τοῦ Λυτρωτῆ, ἡ προσκύνησις τῶν ποιμένων, τὸ φῶς τοῦ ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς καὶ οἱ καθοδηγούμενοι παρ' αὐτοῦ μάγοι, πού ἐχαιρέτησαν ὑπὸ τὴν δοξολογίαν τῶν ἀγγέλων τὸν Θεὸν ὡς νεογέννητον βρέφος, συνθέτουν ἕνα ἐσωτερικὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον ἀγκαλιάζει κάθε χριστιανικὴ ψυχὴ. Ἡ ταπεινότης τοῦ σπηλαίου καὶ τῆς φάτνης τῶν ἀλόγων, ἀποτελοῦσα ἀντίθεσιν πρὸς τὴν αἴγλην τοῦ μεγάλου θαύματος, πού ἐτελέσθη τὴν μεγάλη ἐκείνη νύχτα τοῦ χειμῶνα, προβάλλεται καὶ φεγγοβολεῖ ὡς ἕνα σύμβολο. Ἀγκαλιάζει ἡ χριστιανικὴ σκέψις καὶ ἡ ψυχὴ τὸ ἀφθάστου ἱερότητος σύμβολο αὐτὸ καὶ ὀδεύουν πρὸς τὸ μεγάλο προσκύνημα πού δημιουργεῖ τὸν ἐξαγνισμὸν καὶ καὶ τὴν ὑπέριστατη συγκίνησι καὶ χαρὰ. Ξεχωρίζει ἡ καθημερινὴ μας ζωὴ ἀπὸ μιᾶ ἄλλῃ ζωῇ πού κλείει μέσα της συγκινήσεις καὶ προσδοκίαι. Ὁ χαιρετισμὸς τοῦ ἀρχαγγέλου πρὸς τὴν ὠραίαν παρθένον τῆς Ναζαρέτ «χαῖρε κεχαριτωμένη» ἀντηχεῖ γλυκὺς καὶ ὑποβλητικὸς γύρω μας. Ἐνας καινούργιος εὐαγγελισμὸς πάντοτε σέρνει τὸν ἑαυτὸ μας μακρὰν ἀπὸ κάθε σκέψι καὶ ἄλλῃ ζωῇ. Οἱ αἰῶνες πού ἐπέρασαν, οἱ ἀντίξοες ἰδέες καὶ τὸ πλῆθος τῶν γεγονότων καὶ τῶν πολλαπλῶν περιπετειῶν δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀλλοιώσουν τὴν αἴγλην τῆς μεγάλης αὐτῆς νύχτας τῶν Χριστουγέννων, πρὸς τὴν ὁποίαν στρέφεται τὴν ἐποχὴ αὐτὴ εἰς τὴν ὁποίαν εἰσήλθομεν καὶ διανύομε κάθε χριστιανικὴ σκέψις. Ἡ Ἱερουσαλήμ ὀρθώνεται στὴν σκέψι αὐτὴν ὡς κοιτίς σωτηρίας τῆς ἀμαρτωλῆς ἀνθρωπότητος καὶ ξυπνᾷ τὸν πόθο γιὰ μιᾶ πανανθρώπινῃ εἰρήνῃ. Τὸ σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ σκορπίζει τὴν γεμάτῃ εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ ἀκτινοβολία του καὶ τὰ σπάργανα τοῦ θεοῦ βρέφους μᾶς κρατοῦν σ' ἕνα ἐναγκαλισμὸ πού προκαλεῖ ἔκστασιν καὶ ἀνέκφραστο δέος.

Μιά τέτοια μεγάλη νύχτα τῶν Χριστουγέννων τὴν ἐζήσαμε κοντὰ στὸ λίκνο τοῦ λυτρωτοῦ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐκλείσαμε στὴν ψυχὴ μας ἕνα φῶς ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ θείου ἀστέρος, ποὺ ὠδήγησε τοὺς μάγους ἐκεῖ ὅπου κατὰ θείαν εὐδοκίαν ἐτέχθη τὸ θεῖον βρέφος, ὁ Θεός. Κοντὰ μας στὸ ἱερὸ αὐτὸ προσκύνημά μας καὶ ἡ σκιά τῶν εὐλαβῶν μάγων μὲ τὰ δῶρα. Δῶρον καὶ πρὸς ἡμᾶς ἡ ὄραματιστικὴ παρουσία των καὶ ὁ ὕμνος τῶν ἀγγέλων πρὸς τὸν δημιουργό. Συγκεντρώνουμε στὴν μνήμη μας μὲ ψυχικὸ καὶ πνευματικὸ ρίγος τὶς ὀλίγες ὥρες τῆς ἐπισκέψεώς μας στὸ σπήλαιον ποὺ μετεβλήθη σὲ μεγαλοπρεπεῖ ἄθρονον τοῦ Παμβασιλέως καὶ τρικλίζοντας ἀπὸ συγκίνησι ὀδεύουμε κατόπιν πρὸς τὸν ναὸ ὅπου τελεῖται ἡ νυχτερινὴ ἑορταστικὴ ἱεουργία.

Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε.

Χριστὸν ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε.

Ὁλόφωτη ἡ μεγάλη ἐκκλησία τῆς Βηθλεέμ καὶ ἱεουργοὶ δυὸ κορυφαῖοι τῆς Ὁρθοδοξίας ἱεουργοί. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ ὁ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων. Καθὼς ἀφίνουμε γεμάτοι συγκίνησι τὸ θεῖο Σπήλαιον γυρίζοντας πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, χορὸς μικρῶν καλλιφῶνων παιδιῶν ψέλνει τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις». Καὶ στὰ μάτια μας ὁ χορὸς αὐτὸς μᾶς δίδει τὴν ἐντύπωση τοῦ χοροῦ τῶν ἀγγελικῶν ταγμάτων, ποὺ δοξολογούσαν τὴν ὥρα τῆς Ἐνανθρωπίσεως τὸν Θεό. Οἱ καμπάνες χτυποῦσαν χαρμῶσυνα καὶ ὑπὸ τοὺς ἤχους αὐτοὺς καὶ τοὺς ἤχους τῶν ράβδων, ποὺ χτυποῦσαν ἀρμονικὰ οἱ ραβδοῦχοι τῆς ἀκολουθίας τῶν δυὸ Πατριαρχῶν, ὁ κόσμος συνέρρει εἰς τὸν ναὸ γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ μιὰ μυσταγωγικὴ πράγματι τελετὴ. Τὴν μυσταγωγικὴ αὐτὴ τελετὴ ἐπακολούθησε μεταμεσονύχτια λιτανεῖα ἐντὸς καὶ εἰς τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ. Ποτὲ δὲν ἐγνώρισε ἡ ἐκκλησία αὐτὴ τῆς Βηθλεέμ πανηγυρικώτερη χριστουγεννιάτικη λειτουργία μὲ προεξάρχοντας δύο Πατριάρχας καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴ ἑνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀρχιερέων τοῦ κλίματος Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ τῶν Ἱεροσολύμων. Μιὰ ἀτόμωσφαιρα ὁμως περιέργη κατὰ τὴν νύχτα αὐτὴ τῆς χριστουγεννιάτικης λειτουργίας. Ψαλμωδίες ἑλληνορθόδοξες, οἱ Κόπτες ποὺ λειτουργοῦσαν στὴν παρακειμένη πτέρυγα τοῦ ναοῦ καὶ οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Σύροι σὲ ἄλλες γωνίες πίσω ἀπὸ τὴν μεγάλη βασιλικὴ τοῦ μεγάλου ἑλληνορθόδοξου ναοῦ. Ὅλοι ἐφελναν στὴν ἰδιαίτερή τους γλῶσσα, ὡς ἦταν φυσικὸ, ἀμιλλώμενοι

Κόπτες και Σύροι ιδίως στην έντασιν τῆς κραυγαλέας φωνῆς τους. Ἄφινουμε τὸν ναὸ με κεφάλι ποῦ ἐτρίκλιζαν μέσα του οἱ διάφορες συγκεχυμένες φωνές τῶν ὀρθοδόξων συλλειτουργῶν. Φεύγοντας ὅμως παίρναμε στην ψυχὴ μας κάτι ἀπὸ τὸ μυστήριον τοῦ Ἱεροῦ Σπηλαίου ποῦ μᾶς παρακολουθοῦσε γιὰ πολλὴ ὥρα ἢ συγκλονιστικὴ του δύναμις.

Αὐτὴ ἡ ἀλησμόνητη εὐκαιρία τῆς παρακολουθήσεως μας τοῦ θεοῦ μυστηρίου τῆς Βηθλεὲμ τὴν νύχτα αὐτὴ τῆς Γεννήσεως ἀπετέλεσε εὐκαιρίες ἀνασκαλεύσεως εἰς τὴν μνήμην μας καὶ πλῆθος ἄλλων γεγονότων ἀλλὰ καὶ τὴν ἀλησμόνητη εὐκαιρία τῶν ἡμερῶν ἐκείνων τῆς ἐπισκέψεως μας εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν.

Πλῆθος τὰ γεγονότα ποῦ ξετυλίγει ἡ ἀνέμη τῶν ἀναμνήσεών μας καθὼς ἡ σκέψις μας ὀδεύει τὴν ἐποχὴ αὐτὴν πρὸς τὸ θεῖο σπήλαιον καὶ πρὸς τὸ θαῦμα τῆς Ἐνανθρωπίσεως. Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ τῶν παραμονῶν ἡ Ἑλλάς ἐδῶ καὶ λίγα σχετικῶς χρόνια ἀντέταξε τὴν ἡρωϊκὴν της ψυχὴν διὰ τὴν ἐπιβίωσίν της πολεμώντας σκληροὺς καὶ ἀνήλεους ἐχθροὺς. Εἶχε συμπαρῆσάτην τὴν πίστι τῶν παιδιῶν της πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ ἡ πίστις αὐτὴ ἔδωκε τὴν νίκην καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ. Καὶ εἰς τὴν μνήμην τῶν παλαιότερων ιδίως ἔρχεται ἡ ἐποχὴ ἐνὸς τρομεροῦ διωγμοῦ τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, ποῦ κατέληξε εἰς τὸ κλείσιμο τῶν ἐκκλησιῶν εἰς ἔνδειξι διαμαρτυρίας διὰ τὴν καταπάτησιν τῶν προνομίων ἀπὸ μέρος τῶν ἄλλοδόξων κατακτητῶν. Θὰ ξημέρωνε ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων χωρὶς ὁ χριστιανικὸς ὀρθόδοξος λαὸς τῆς Πόλης νὰ μεταλάβῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ νὰ ἐκκλησιασθῇ. Ἡμέρες μαῦρες, θλιβερές οἱ παραμονές ἐκείνες τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1889, παρόμοιες σχεδὸν ὡσὰν τὶς σημερινές ποῦ ἀντιμετωπίζουσι οἱ ὁμαίμονές μας τῆς Πόλης. Ἄλλ' ἡ πίστις των ποῦ δὲν τοὺς ἐγκαταλείπει ποτὲ ἐνίκησε καὶ πάλιν. Καὶ τὴν νύχτα τῶν Χριστουγέννων κατόπιν ἀποδοχῆς των αἰτημάτων τοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ τοῦ Σαλτάνου Ἀβδουλ Χαμίτ ἄνοιξαν οἱ ἐκκλησίαι, ἐχτύπησαν χαρμόσυνα οἱ καμπάνες καὶ ὁ θλιμμένος ὀρθόδοξος ἑλληνικὸς λαὸς ἐδοκίμασε τὴν μεγαλύτερη ψυχικὴ εὐφροσύνη.

Ἡ ἀλησμόνητη ὅμως εὐκαιρία τῆς ἐπισκέψεώς μας ἐκείνης εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν ὑπῆρξε ἡ σύμπτωσις τῆς συναντήσεως παρὰ τὴν Βηθλεὲμ τῶν δύο ἄρχηγῶν τῆς Ὄρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ τῆς Καθολικῆς. Πατριάρχης καὶ Πάπας μετὰ τὴν προσκύνησιν τῶν ἁγίων Τόπων τῶν ποτισμένων με τὸ αἶμα τοῦ Κυρίου, τοῦ σπηλαίου ὅπου ἐτέθη ὁ Λυτρωτὴς Κύριος, ἔδωσαν τὸ χέρι

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ»

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Οἱ Ἀμμανίτες καὶ οἱ Μωαβίτες ἀπεκλείοντο πάντα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου. Οἱ Αἰγύπτιοι ὁμῶς καὶ οἱ Ἰδουμαῖοι προσωρινῶς.

Παρόμοια μὲ τοὺς γεννημένους ἀπὸ κοινὴ γυναῖκα ὁ νόμος ἀπέκλειεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου τοὺς Ἀμμανίτες καὶ τοὺς Μωαβίτες, ἐπειδὴ καὶ τὰ δύο αὐτὰ γένη ἦσαν πραγματικῶς νόθα, ἐπειδὴ εἶχανε τὴν καταγωγὴν τοὺς ἀπὸ τὴν αἰσχροτάτη καὶ παρανομώτατην αἰμομιξία τοῦ Λῶτ μετὰ τὴν δύο κόρες. Οἱ μὲν Μωαβίτες δηλαδὴ ἀπὸ τὸν Μωάβ, ποὺ εἶχε μητέρα τὴν μεγαλύτερη κόρη του, οἱ δὲ Ἀμμανίτες, ἀπὸ τὸν Ἀμμάν, ποὺ μητέρα του ἦταν ἡ μικρότερη. Ἡ συναγωγὴ λοιπὸν ἀποφάσισε ν' ἀποκλεισθοῦνε γιὰ πάντα καὶ ἀμετάκλητα ἀπὸ τὴν ἱερωσύνη καὶ αὐτοὶ «Οὐκ εἰσελεύσεται Ἀμμανίτης καὶ Μωαβίτης εἰς Ἐκκλησίαν Κυρίου καὶ ἕως δεκάτης γενεᾶς». Ἀμμανίτης καὶ Μωαβίτης δὲν θὰ

πρὸς μίαν νέαν περίοδον χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ συνεννοήσεως. Ἐτίθετο κατὰ τὴν συνάντησιν τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῶν Χριστουγέννων τέμα εἰς τὸ θρησκευτικὸν μῖσος καὶ ἠνοίγετο ὁ δρόμος πρὸς πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Καὶ ἡ εὐκαιρία αὕτη κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγνωρίσαμεν ἀπὸ κοντὰ καὶ τὸν Ποντίφικα τῆς Ρώμης καὶ συνωμιλῆσαμεν μετ' αὐτὸν ξαναζωντανεῦει τὴν ἡμέρας αὐτῆς τῶν παραμονῶν τῆς πορείας τῆς σκέψεως καὶ τῆς ψυχῆς μας πρὸς τὴν Βηθλεὲμ ἢ ἀναγγελία μιᾶς καινούργιας συναντήσεως τῶν δύο θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν πρὸς εὐόδωσιν τοῦ σκοποῦ τῶν ἀπὸ ἐτῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν. Τὴν δημιουργίαν πραγματικῶν δεσμῶν ἀγάπης, ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους, ἂν θὰ ὑ π ἄ ρ ξ η ἢ ἀ μ ο ι β α ί α εἰ λ ι κ ρ ί ν ε ι α εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιλυθοῦν τὰ ζητήματα ποὺ χωρίζουν καὶ δογματικὰ τὴν δύο ἐκκλησίας.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

μηὶ στήν ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἕως τῆ δέκατη γενεά. (Δευτ. κγ', 3). Γιὰ πάντα δηλαδή καὶ «ἕως τὸν αἰῶνα» ὡς τὸ τέλος δηλαδή τοῦ κόσμου, ὅπως ἡ ἴδια ἡ ἁγία Γραφή τὸ ἐρμηνεύει, θὰ εἶναι ἀποκλεισμένοι. Γιατὶ ὁ ἀριθμὸς φθάνει ἕως τὰ δέκα. Ἀπὸ τῆ δεκάδα δὲ καὶ πέρα ἡ ἀριθμητικὴ πρόοδος δὲν εἶναι τίποτες ἄλλο, παρὰ ἐπανάληψη καὶ ξαναφανέρωμα τοῦ ἴδιου δεκαδικοῦ ἀριθμοῦ.

Ἄλλὰ γιατί καὶ πῶς οἱ μὲν Ἀμμανίτες καὶ Μωαβίτες ἀποκλείονται ὡς τῆ δέκατη γενεά, γιὰ πάντα δηλαδή, οἱ δὲ Ἰδουμαῖοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ὡς ἓνα βαθμὸ καὶ μετὰ τὴν τρίτη γενεά ἐγίνονταν δεκτοί, ὅταν προσήρχοντο; Ἡ θεία Γραφή δὲν ἀποσιώπησε τὴν αἰτία τῆς ἀντιδιαστολῆς αὐτῆς. Οἱ Ἀμμανίτες δηλαδή καὶ οἱ Μωαβίτες, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπαίσχυντη καὶ κατὰπτυστην ἐκείνην αἰμομιξία πού ἀναφέραμε καὶ τὴν ἀνεξάλειπτη κι' ἀπόρρητη νοθεία πού προέκυψεν ἀπ' αὐτὴν, ἐφανέρωσαν καὶ μεγάλην ἐχθροπάθεια ἐναντίον τῶν Ἑβραίων στὸν καιρὸ τῆς ἐξόδου τους ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Κι' ἀντὶ νὰ τοὺς δεχθοῦνε μ' εὐμένεια καὶ νὰ τοὺς περιποιηθοῦνε μὲ φιλοφροσύνη, δίνοντάς τους ψωμί καὶ νερό, σὰν ξένοι πού ἦσαν καὶ φτωχοὶ καὶ παροδίτες, ἢ νὰ τοὺς ἐπιτρέψουν τοῦλάχιστον νὰ περάσουν εἰρηνικὰ μέσα ἀπὸ τὴν χώρα τους, αὐτοὶ ἀντίθετα καὶ τοὺς ἀντισταθήκανε, ὅσο τὸ μπόρεσαν, καὶ ἐξεμισθώσανε μὲ χρήματα τὸν μάντιν ἐκεῖνον Βαλαάμ, γιὰ νὰ καταρασθῆ τὸ ἔθνος τοῦ Κυρίου. Καὶ τὸ χειρότερο ἀκόμη εἶναι, πῶς καὶ κατόπιν ἐμεταχειρίσθησαν, ὅπως τοὺς ἐσυμβούλεψεν ὁ ψευτομάντις ἐκεῖνος, τίς γυναῖκες καὶ τίς κόρες τους καὶ τὰ θέλγητρά τους σὰν μέσο, γιὰ νὰ πείσουνε τὸν λαὸ ν' ἀποστατήσῃ ἀπὸ τὸν Θεό, κι' ἔσυραν, ἔτσι, πολλοὺς στήν εἰδωλολατρεία καὶ στήν ἀσέβεια. (Δευτ. κγ', 4, 5).

Γι' αὐτὸ λοιπὸν τὸν λόγο, δὲν ἔπρεπε οὔτε κι' ἐσύμφερε τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ νάχη στὸ ἐξῆς σχέσεις μαζί τους, κι' ὅποιαδήποτε συνάφεια καὶ συγχωινωνία.

«Οὐ προσαγορεύσεις εἰρηνικὰ καὶ συμφέροντα αὐτοῖς πάσας τὰς ἡμέρας σου εἰς τὸν αἰῶνα». Σ' ὅλη σου τῇ ζωῇ καὶ ποτέ σου δὲν θάχῃς μαζί τους καμμιὰ φιλικὴ καὶ χρήσιμη γι' αὐτούς σχέση. (Δευτ. κγ', 6).

Πρὸς τοὺς Ἰδουμαίους ὅμως καὶ πρὸς τοὺς Αἰγύπτιους, πού δὲν εἶχανε γι' αὐτούς τις ἴδιες ἀφορμές, κι' ἐξ ἄλλου εἶχανε κάποια σχέση καὶ κάποιαν ὑποχρέωση, δὲν εἶχανε κανένα λόγο νᾶναι γιὰ πάντα ἀδιάλλακτοι κι' ἀσύνδετοι μαζί τους. Οἱ Ἰδουμαῖοι, ἐπειδὴ ἢ καταγωγὴ τους ἦτανε ἀπὸ τὸν Ἡσαῦ, ἦτανε ὁμογενεῖς μὲ τοὺς Ἰσραηλίτες. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπειδὴ παλαιότερα τοὺς ἐδέχθησαν παροίκους τους καὶ περιποιήθησαν ἀρκετὰ τοὺς προγόνους των ἦσαν εὐεργέτες τους. Γι' αὐτὸ λοιπόν, στοὺς μὲν Ἰδουμαίους ἀπὸ τῆ συγγένεια μαζί τους, στοὺς δὲ Αἰγύπτιους γιὰ τὴν πρώτη τους ἐκείνη φιλοξενία, εἶχανε τὴν ὑποχρέωση νὰ φανοῦνε φιλικοί, καὶ εἰρηνικοὶ μ' εὐγνωμοσύνη. «Οὐ βδελύξῃ Ἰδουμαῖον, ὅτι ἀδελφός σου ἐστίν· οὐ βδελύξῃ Αἰγύπτιον, ὅτι πάροικος ἐγένου ἐν τῇ γῆ αὐτοῦ. Υἱοὶ ἐὰν γεννηθῶσιν αὐτοῖς, γενεᾶ τρίτῃ εἰσελεύσονται εἰς Ἐκκλησίαν Κυρίου». Οὔτε τὸν Ἰδουμαῖο ν' ἀποκλείσῃς, γιὰ τὴν συγγένεια πού ἔχεις μαζί του· οὔτε καὶ τὸν Αἰγύπτιο, πού ἔμεινες στὴ χώρα του. Ἄλλ' ἂν ἀποκτήσουν παιδιά, στὴν τρίτῃ γενιᾷ μποροῦν νὰ μποῦνε κι' αὐτὰ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου. (Δευτ. κγ', 7, 8).

Δὲν πρέπει ποτέ μας νὰ καταφρονοῦμε μιὰ παλαιὰ συγγένεια. Ἄς μὴ λησμονοῦμε ποτέ μας μιὰ εὐεργεσία πού μᾶς ἔκαμαν. Κι' ἂν τύχῃ καὶ μεσολαβήσῃ κάποια διαφορὰ καὶ κάποια ἀποξένωση, ἄς φροντίσωμε ν' ἀνανεώσωμε τὸν παλαιό μας δεσμό, καὶ τὴν παλαιὰ μας φιλία κι' ἀγάπη. Ἄν ὅμως λείπουν ἀφ' ἑνὸς ὅλα αὐτὰ, πού εἶναι ἰσχυρότατες αἰτίες γιὰ μιὰν ἀνανέωση τῆς φιλίας μας καὶ τοῦ δεσμοῦ μας· κι' ἐκινήθηκε κάποιος μ' ἐχθροπάθεια ἐναντίον σου, ὅχι τόσο γιὰ νὰ σὲ βλάψῃ στὰ ὑλικά σου συμφέροντα, ἀλλὰ στὰ πνευματικά, καὶ

σ' αὐτὰ πού ἀφοροῦνε τὴν ψυχὴ σου, καὶ θελήσῃ νὰ σὲ κάμῃ ν' ἀποστατήσῃς ἀπὸ τὸν Θεό, μακριὰ τότες ἀπὸ τὸν τέτοιον ἄνθρωπο· μακριὰ, «ἕως δεκάτης γενεᾶς, καὶ ἕως τὸν αἰῶνα». (Δευτ. κγ', 3). Καὶ τὸ μάτι σου ἂν εἶναι αὐτός, στὴ συγγενειὰ σου μαζί του, «ἔξελε αὐτόν». Βγάλτο. Καὶ τὸ δεξί σου χέρι ἄς εἶναι, στὴν ὑποχρέωση πού ἔχεις, γιὰ τυχόν εὐεργεσίες, πού σοῦκαμε, νὰ τοῦ τὶς ἀνταποδώσῃς, «ἐκκοψὸν ἀπὸ σοῦ διὰ παντός». Κόψε το ὅλως διόλου, καὶ γιὰ πάντα.

Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑβρίζῃς οὔτε τοὺς ἐχθροὺς σου ἀκόμη πού ἀντιπαρατάσσονται σὲ μάχη.

Ἡ βρισιὰ καὶ τ' ἀνάμπαιγμα κατὰ ὅποιουδήποτε, ἄς εἶναι μακριὰ ἀπὸ κάθε σεμνὸ καὶ τίμιο στόμα. Οἱ Ἰσραηλίτες, οὔτε κι' ὅταν ἔβγαιναν σὲ πόλεμο, ἦτανε ὑποχρεωμένοι νὰ ἔχουνε περιορισμένη τὴ γλῶσσά τους καὶ νὰ μὴν βρίζουνε τὸν ἐχθρόν, ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἐξεστράτευαν.

Εἶναι ἐχθρός σου, ναί, αὐτός πού σοῦ ἀντιπαρατάσσεται· ἀλλὰ εἶναι ἐχθρός σου πολιτικός, κι' ὄχι ἠθικός. Ἀντιπολεμαῖς τὴ ζωὴ του, ἢ τὴν ἐλευθερίαν του· δὲν ἀντιμάχεσαι ὅμως τὴ διάθεσή του καὶ τὴν προαίρεσή του ὡς πρὸς τ' ἄλλα, οὔτε τὴ ροπή καὶ τὴν κλίση τῆς ψυχῆς του. Ὁ νόμος τοῦ πολέμου σοῦ δίνει ὅπλα στὰ χέρια σου ἐναντίον του, δὲν ὀπλίζει ὅμως καὶ τὴν γλῶσσά σου, μὲ βρισιές. Καὶ κάποιος σοβαρὸς καὶ φρόνιμος στρατηγὸς ἐπέπληξε θυμωμένα κάποιον στρατιώτη κάποτε, πού ἔβριζε κι' ἀνάμπαιζε κι' ἐξετόξευε, σὰν μεθυσμένος ἀηδιαστικὲς βλαστήμιες πρὸς τὸν ἀντιπαραταγμένον ἀντίπαλό του· «σώπαινε, τοῦ εἶπε, ἐγὼ σ' ἔφερα ἐδῶ γιὰ νὰ πολεμήσῃς, κι' ὄχι γιὰ νὰ βρίζῃς».

Στὴν ἀνάμεσα στὴ Σοκχώθ καὶ τὴν Ἀζηκᾶ ἀντιπαρατάξῃ τῶν ἀλλόφυλων πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες, ὅταν ὁ τετράπηχος κι' ἀκόμη περισσότερον Πολιάθ ἔβγαινε νὰ μονομαχήσῃ, τί ὠφελήθηκε μὲ τὸ νὰ ὑβρίζῃ καὶ μὲ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

14. Γιατί πρὶν ἀπὸ κάθε ἐσπερινὸ διαβάξομε τὴν ἐνάτη ὥρα, ἐνῶ παραλείπομε τὴν πρώτη, τρίτη καὶ ἕκτη, ποὺ διαβάζονται μόνο τὴν Μεγάλη Τεσσαρακοστή;

Οἱ ἀκολουθίαι τῶν ὥρῶν Α', Γ', ΣΤ' καὶ Θ' εἶναι καθαρὰ μοναχικῆς ἀκολουθίαις, ποὺ μπῆκαν σιγά—σιγά στὴν πράξι τῶν ἐνοριῶν ἀπὸ τὰ μοναστήρια, ὅπου καὶ τότε καὶ μέχρι σήμερα τε-

τὸ νὰ καυχίεται «Ἰδοὺ ἐγὼ ὠνείδισα τὴν παράταξιν Ἰσραὴλ σήμερον». ἐγὼ σήμερα θὰ ἐξευτελίσω τὴν παράταξιν Ἰσραὴλ; Τί πέτυχε, μὲ τὸ νὰ λοιδορῇ τὸν νεαρὸ Δαυῖδ, ποὺ βγῆκεν ἄοπλος καὶ μὲ μιὰ σφενδὸνα ν' ἀντιπαραταχθῆ μαζί του; Τί κέρδισε, μὲ τὸ νὰ τὸν ἐξατιμάζῃ; «Καὶ εἶδε Γολιάθ τὸν Δαῖδ, καὶ ἐξητίμασεν αὐτόν». (Α' Βασ. ιζ', 42). Ἄν μποροῦσεν, ἔπρεπε, μὲ τὴ μεγάλη του ρομφαία, καὶ μὲ τὴ βαρειὰ του λόγχη, καὶ μὲ τὸν κοντὸ τοῦ δόρατός του, «ὃς ἦν ὡσεὶ μέσακλον ὑφαινότων», ποὺ ἦτανε σὰν τὸ μεσάκλι αὐτῶν ποὺ ὑφαίνουν, θάπρεπε λέγω, νὰ τὸν κατασυντρίψῃ, κι' ὄχι νὰ φλυαρῇ καὶ νὰ τὸν καταριέται. «Καὶ κατηράσατο ὁ ἀλλόφυλος τὸν Δαυῖδ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτοῦ». Καὶ καταράσθηκεν ὁ ἀλλόφυλος τὸν Δαυῖδ στοὺς θεοὺς του. (Βασιλ. ιζ' 43).

Ἦτανε φαίνεται παλαιότερα συνηθισμένο πρᾶγμα. Ἐνα τέτοιο πρόστυχο κι' ἀχρεῖο συνήθειο στὰ βαρβαρικὰ ἔθνη· κι' ἀκόμη καὶ σήμερα οἱ φανατικοὶ κι' ἀλλόθρησκοι βάρβαροι μεταχειρίζονται σὰν ὄπλο τὶς βρισιὲς καὶ τ' ἀναμπαίγματα στὶς μάχες πρὸς τοὺς ἀντιπάλους των. Ὁ ἱερός ὅμως νόμος ἀπαγορεύει ὅπως διόλου τέτοιαις ἀχρειότητες. «Ἐὰν ἐξέλθῃς παρεμβαλεῖν ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς σου, φυλάξῃ ἀπὸ παντός ρήματος πονηροῦ». Ἄν βγῆς νὰ κτυπηθῆς μὲ τὸν ἐχθρό, νὰ προφυλαχθῆς ἀπὸ κάθε λόγο κακόν.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

λοῦνται κανονικά ὅλες τὶς ἡμέρες τοῦ χρόνου εἴτε εἶναι Τεσσαρακοστή εἴτε ὄχι. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ὥρα τελεῖται συναπτὰ μὲ τὸν ὄρθρο, ἡ τρίτη καὶ ἕκτη πρὶν ἀπὸ τῆς θείας λειτουργίας κατὰ τὴν ὥρα τῆς προσκομιδῆς καὶ ἡ ἐνάτη πρὸ τοῦ ἑσπερινοῦ τὸ ἀπόγευμα. Ὅταν ἄρχισαν οἱ ἀκολουθίες αὐτὲς νὰ τελοῦνται καὶ στοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς ἐπόμενο ἦταν νὰ μὴ μποροῦν νὰ προσαρμοσθοῦν στὶς ὥρες τῆς ἡμέρας, γιὰ τὶς ὁποῖες ἀρχικὰ προωριζότανε, δηλαδὴ γιὰ τὶς σημερινὲς ὥρες 7η, 9η, 12η πρωινῆ καὶ 3η ἀπογευματινῆ, γιὰτὶ ὁ κόσμος δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀφήνῃ τὶς ἀσχολίες του καὶ τὰ βιωτικά του ἔργα καὶ νὰ βρῖσκεται ὅλη σχεδὸν τὴν ἡμέρα στὸ ναό. Ἔτσι συγκεντρώθηκαν ὅλες μαζὶ σὲ μεγάλες ομάδες, ὅπως γίνεται στὶς ἐνορίες τὴν Μεγάλῃ Τεσσαρακοστή, ὁπότε διαβάζονται ὅλες μαζὶ τὸ πρῶτ' ἀνάμεσα στὶς ἀκολουθίες τοῦ ὄρθρου καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ σὰν νὰ ἦταν μιὰ μεγάλη ἐνιαία ἀκολουθία. Τὶς ἄλλες ἡμέρες διατηρήθηκε μόνον ἡ ἐνάτη ὥρα, ποὺ ἀνέκαθεν ἦταν συνδεδεμένη μὲ τὸν ἑσπερινό, σὰν μιὰ ἀνάμνησι τῆς παλαιᾶς λειτουργικῆς πράξεως, ἐνῶ οἱ ἄλλες ὥρες παραλείπονται πιά, γιὰτὶ ἐπεκράτησε ἡ θεία λειτουργία νὰ συνδέεται ἀμέσως μὲ τὸν ὄρθρο. Ἡ πρωινὴ ἀκολουθία ἦταν ἀρκετὰ ἐκτενὴς καὶ θὰ γινόταν δυσβάστακτη στὸ μῆκος τῆς ἀν διατηροῦσε καὶ τὶς τρεῖς ὥρες, ποὺ σήμερα παραλείπονται.

Στὶς σλαβικὲς ἐκκλησίες, ποὺ τήρησαν πιστότερα τὸ ἀρχαιότερο τυπικό, ἐξακολουθοῦν νὰ διαβάζονται οἱ ὥρες κατὰ τὴν ἴδια περίπου τάξι ποὺ διαβάζονται στὰ μοναστήρια, δηλαδὴ ἡ πρώτη ὥρα μαζὶ μὲ τὸν ὄρθρο, ποὺ ψάλλεται σὰν μικρὴ ὀλονυκτία ἀποβραδύς, ἡ τρίτη καὶ ἡ ἕκτη πρὶν ἀπὸ τῆς θείας λειτουργίας κατὰ τὶς 9 τὸ πρῶτ' καὶ ἡ ἐνάτη πρὶν ἀπὸ τὸν ἑσπερινό.

15. Ζητήματα ποὺ γεννᾷ μιὰ ἰδιόρρυθμη ἀρτοκλασία, ποὺ γίνεται στὴν Ἡπειρο. Μᾶς γράφει ἕνας ἱερεὺς :

«Στὴν ἐνορία μου, ὅπου ἐχειροτονήθην ὡς νέος ἱερεὺς, βλέπω οἱ ἐνοριῖται μου τὴν ἀρτοκλασία νὰ τὴν τελοῦν στὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας καὶ ἔξω ἀπὸ τὸν ἱερό ναό, στὸ προαύλιο τῆς ἐκκλησίας, μὲ πρόσφορα, τὰ ὁποῖα ἔχουν κοπῆ ἐν εἶδει ἀντιδώρου, τὸ ὁποῖον δίδεται στοὺς πιστοὺς, οἱ ὁποῖοι ἀσπάζονται τὴν εἰκόνα τοῦ ἐορταζομένου ἀγίου καὶ ἀφήνουν στὸ δίσκο τῆς ἐκκλησίας ὅ,τι ἔχουν εὐχαρίστησι. Τὸ ἔθιμο αὐτό, ποὺ ἔχει ριζώσει τόσο πολὺ στὶς ψυχὰς τῶν πιστῶν πρέπει νὰ τὸ ἀσπασθοῦμε ἢ εἶναι ἀντικανονικὸ καὶ πρέπει νὰ γίνεται ἡ ἀρτοκλασία ὡς συνήθως στὸν ἑσπερινό ἢ πρὶν ἐπὶ τὸ Εὐλογημένη....»;

Ὅπως γράψαμε ἀπαντῶντας στὴ 10η ἐρώτησι, ἡ ἀρτοκλασία εἶναι μιὰ ἀκολουθία, ποὺ ἡ κανονικὴ τῆς θέσι βρῖσκεται στὸ τέλος

τοῦ ἑσπερινοῦ τῶν ὀλονυκτιῶν. "Ὅπως δὲ παρατηρεῖ ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης, ὅταν δὲν τελῆται ἀγρυπνία δὲν γίνεται καὶ εὐλόγησις ἄρτων «ὅτι αὕτη ἐξαίρετως διὰ τὸν κόπον διευτυπώθη τῆς ἀγρυπνίας, ἵνα καὶ εὐλογίας Χριστοῦ καὶ μικρᾶς παρακλήσεως οἱ ἀδελφοὶ διὰ τὸν κόπον τυχόντες, ἔκτοτε προσευχὴν διὰ τὴν κοινωνίαν τῶν φρικτῶν μυστηρίων ἔχωσι καὶ μάλιστα οἱ ἱερωμένοι» (Διάλογος, κεφάλ. ΤΜΒ'). Αὐτὸς ἦταν ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς ἀρτοκλασίας καὶ ἡ κανονικὴ θέσις τῆς στὸ σύστημα τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς ἡμερονυκτίου προσευχῆς τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτὸ καὶ γίνεται μέχρι σήμερα στὶς ἱερὲς Μονές.

"Ἄς θυμηθοῦμε ὅμως πάλι τὴν ἀρχὴν ἐκείνην, ποῦ κανονίζει τὶς ἐκκλησιαστικὲς μας τελετές. "Ὅταν δηλαδὴ μεταφέρονται ἀπὸ τὰ μοναστήρια στὶς ἐνορίες ὑφίστανται ὠρισμένες τροποποιήσεις, ποῦ ἐπιβάλλουν οἱ ἰδιαίτερες περιστάσεις, στὶς ὁποῖες ζοῦν στὸ κόσμο οἱ πιστοί. "Ἔτσι καὶ στὴν ἀρτοκλασία διατηρήθηκε ὁ σκοπὸς τῆς ἱερᾶς τελετῆς, δηλαδὴ ὁ ἀγιασμὸς τῶν πιστῶν διὰ τῆς μεταλήψεως τοῦ ἀγιασμένου ἄρτου, καὶ ἡ μορφή τῆς τελετῆς μὲ τοὺς ὕμνους καὶ τὶς εὐχές, ὅπως γινόταν στὰ μοναστήρια. Ἀλλὰ γιὰ τὸ χρόνο τῆς τελεσεῶς τῆς δὲν ἔσχυσε τὸ ἴδιο. Μετετέθη στὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ τῶν ἑορτῶν, ἔστω καὶ ἂν δὲν γινόταν ὀλονυκτία, ἢ στὸ τέλος τοῦ ὄρθρου, ἂν δὲ καμμιά φορὰ εἰδικὲς ἀνάγκες τὸ ἐπιβάλλουν καὶ στὸ τέλος τῆς λειτουργίας. Ἐπομένως κατ' ἀρχὴν τίποτε τὸ ἀσυνήθιστο ἢ ἀντικανονικὸ δὲν παρατηρεῖται στὴν περιπτώσει ποῦ ἀναφέραμε. Ἀπλῶς κἄτι ποῦ γίνεται ἀλλοῦ σὰν ἐξαίρεσι, ἐδῶ τὸ τοπικὸ ἔθιμο τὸ ἐπιβάλλει ὡς κανόνα.

"Ὅσο γιὰ τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἀκολουθίας, τὴν εὐλόγησιν δηλαδὴ ἤδη κομμένου ἄρτου καὶ τὴν ἰδιόρρυθμη διανομὴν του, βέβαια πάλι δὲν μπορούμε νὰ εἰποῦμε ὅτι ἔχομε καὶ ἐδῶ τὴν παραδεδομένην τελετουργικὴν ἀκρίβειαν. Ἡ διάταξις τῆς ἀκολουθίας τῆς ἀρτοκλασίας προϋποθέτει τὴν παράθεσιν πέντε ἄρτων, κατὰ μίμησιν τῶν πέντε ἄρτων, ποῦ εὐλόγησε ὁ Κύριος στὴν ἔρημο, τὴν ὑψώσει καὶ εὐλογία τοῦ ἐνὸς καὶ ὕστερα ὅλων μαζί καὶ τὸν τεμαχισμόν καὶ τὴν διανομὴν των μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας. Ἀλλὰ δὲν μπορούμε ἔτσι εὐκολὰ νὰ καταδικάσωμε ἓνα ἀρχαιότατο, ὅπως φαίνεται, καὶ τόσο εὐλαβικόν, ἀλλὰ καὶ τόσο γραφικόν ἔθιμο. Αὐτὰ καμμιά φορὰ διασώζουσι παλαιότατες τοπικὲς ἢ καὶ γενικὲς ἐκκλησιαστικὲς παραδόσεις, ποῦ ἀλλοῦ ξεχάστηκαν καὶ διατηρήθηκαν σ' ὠρισμένα μέρη εὐλαβικὰ ἀπὸ τὶς γενεὰς τῶν ἱερέων καὶ τῶν πιστῶν καὶ σὰν παρακαταθήκη τους βρίσκονται σήμερα στὰ χέρια μας. Ὑπάρχουν μερικὰ τέτοια ἔθιμα, ποῦ ἀντιστρατεύονται στὴ σωστὴ ἐκκλησιαστικὴ λειτουργικὴ παράδοσι καὶ πράξι. Αὐτὰ θὰ τὰ ἀντιμετωπίσωμε διαφορετικὰ. Ἐδῶ δὲν βλέπω τὸ λόγο, ποῦ θὰ ἐπέβαλλε νὰ εἰμαστέ ἀδιάλλακτοὶ καὶ τόσο ὑπερβολικὰ αὐστηροί. Θὰ μᾶς δοθῇ κί

Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας

ΤΟ “ΖΑΡΚΑΔΙ, ΤΗΣ ΙΟΥΠΠΗΣ

Ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες τοῦ χριστιανισμοῦ, φαίνεται καθαρὰ, ὅτι τὸ γυναικεῖο φύλο δὲν ἔπαιζε ἕνα παθητικὸ κι' ἀσήμαντο ρόλο στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Πρόσφερε κι' αὐτὸ τὴ συμβολὴ του μὲ ἐνεργὸ κι' ἀποδοτικὸ τρόπο.

Ἔτσι, πλάι στὰ πολλὰ καὶ γεμᾶτα αἴγλη ἀνδρικὰ ὀνόματα, ποὺ ἀναφέρουν οἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων»—ὀνόματα ἀποστόλων, ἐπισκόπων, προφητῶν—ἐμφανίζονται καὶ μερικὰ γυναικεῖα. Ἀπὸ τὶς γυναῖκες αὐτές, ἄλλες εἶχαν ἐπιδοθῆ στο καθαρὰ ἀποστολικὸ ἔργο, ὅπως ἡ περίφημη Πρίσκιλλα, ποὺ δούλεψε ἰδίως στὴ Ρώμη, τὴν Κόρινθο καὶ τὴν Ἐφεσο, κι' ἄλλες στὴν εὐποιία καὶ τὴ σύντρεξι τῶν ἀδυνάτων, ὅπως ἡ Ταβιθά, ποὺ ἡ μνήμη της πανηγυρίζεται τὴν 25 Ὀκτωβρίου.

Ἡ Ταβιθά ζοῦσε στὴν Ἰόππη, μιὰ παράλια πόλι τῆς Παλαιστίνης, ἀνάμεσα στὴν Καισάρεια καὶ τὴ Γάζα, κάπου τριαταπέντε μίλλια βορειοδυτικὰ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἡ πόλις αὐτὴ εἶχε παμπάλαια ἱστορία, ποὺ ἀρχίζε ἀπὸ τὸν... κατακλυσμὸ τοῦ Νῶε! Ἀπὸ τὸν ΙΣΤ' ὡς τὸν ΙΓ' π.χ. αἰῶνα, ὅπως προκύπτει ἀπὸ ὠρισμένα ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, ἦταν ἡ πρωτεύουσα τῆς περιοχῆς. Ἀνῆκε στοὺς Φιλισταίους κι' ἔπεσε στὰ χέρια τῶν Ἑβραίων κατὰ τὸν καιρὸ τοῦ βασιλέως Δαυΐδ. Σήμερα ἀνήκει στὸ κράτος τοῦ Ἰσραήλ, μὲ τὸ ὄνομα Γιάφφα, κι' εἶναι ἐνωμένη μὲ τὸ Τέλ-Ἀβίβ.

Κατὰ τὸν καιρὸ τοῦ Χριστοῦ κι' ὕστερα, γνώρισε καινούργια μεγάλη ἀκμὴ καὶ στάθηκε, ἐξ ἄλλου, μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐστίες, ὅπου μεταλαμπαδεύτηκε ὁ χριστιανισμὸς ἀπὸ τὴν κοιτίδα του, τὴν Ἱερουσαλήμ.

Στὴ σπουδαία, λοιπόν, ὑλικά καὶ πνευματικά, αὐτὴ πόλι, ζοῦσε ἡ Ταβιθά, μιὰ θερμὴ χριστιανὴ, ἡ «μαθήτρια» ὅπως τὴν

ἄλλη φορὰ εὐκαιρία νὰ μιλήσωμε γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴν θέσιν τῶν τοπικῶν ἐθίμων στὴ λατρεία μας.

Ἐνα μόνο θὰ μπορούσε μὲ τὴν ἀπαιτουμένη λεπτότητα νὰ συστηθῆ στοὺς πιστοὺς : Νὰ παρατίθενται πέντε δλόκληροι ἄρτοι καὶ μετὰ τὴν εὐλογία των νὰ γίνεται ὁ τεμαχισμὸς των. Καὶ δὲν θὰ εἶναι δύσκολο νὰ τὸ δεχθοῦν, ὅταν τοὺς ἐξηγηθῆ ὁ ὠραῖος συμβολισμὸς τῶν ἄρτων καὶ ἡ σχετικὴ πράξι καὶ διδασκαλία τοῦ Κυρίου, ὅπως περιγράφεται στὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια (Ματθαίου 14, 13—21. 15, 32—39. Μάρκου 6, 32—44. 8, 1—10. Λουκᾶ 9, 10—17 καὶ Ἰωάννου 6, 1—59).

Φ.

ἀποκαλοῦν οἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων».

Ὅπως δείχνει τὸ ὄνομά της, ἦταν Ἑβραία. Ἀλλὰ ἐπειδὴ τότε ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἦταν ἀπλωμένος παντοῦ στὴν ἑγγὺς Ἀνατολή κι' ἐπηρέαζε βαθειὰ τὴ ζωὴ τῶν διαφόρων λαῶν, ἡ δὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶχε στὴν πραγματικότητα ἀντικαταστήσει ὅλες τὶς ἄλλες, πολλοὺς Ἑβραίους κι' Ἑβραῖες τοὺς φώναζαν εἴτε μὲ καθαρῶς ἑλληνικὰ ὀνόματα (παράδειγμα πρόχειρο οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος), εἴτε μὲ τὴ μετάφρασι τοῦ ἰουδαϊκοῦ τους ὀνόματος.

Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ δευτέρη περίπτωσις ἀφωροῦσε καὶ τὴν Ταβιθά, ποὺ ἦταν λιγώτερο γνωστὴ ἔτσι καὶ περισσότερο μὲ τὸ ὄνομα Δορκάς. Πράγματι, στὰ ἑβραϊκά, τὸ Ταβιθά ἀντιστοιχοῦσε στὸ ἑλληνικὸ Δορκὰς «ξαρκάδι».

Ἡ Δορκάς, μὲ τὴ ζωὴ ποὺ ἔκανε σὰν στέλεχος τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας, δικαιολογοῦσε ἀπόλυτα τὸ ὠραῖο ὄνομά της. Τὸ εἶχε καταστήσει ἰδανικὰ ταιριαστὸ στὴ συμπεριφορὰ της. Ἡ γυναῖκα αὐτὴ ἔμοιαζε μὲ ξαρκάδι. Ὅπως τὸ ζῶο αὐτὸ εἶναι εὐκίνητο, γρήγορο κι' ἀκούραστο, ἔτσι κι' ἐκείνη δὲν ἔμενε καθόλου ἀργὴ κι' ἀδρανής, ἀλλὰ χωρὶς νὰ καταπονῆται, κατανάλωσε τὸν ἑαυτὸ της στὴν εὐποιΐα, τρέχοντας παντοῦ ὅπου ὑπῆρχαν ἀνθρώποι τῆς ἀνάγκης. Ἡ ἀγάπη ἦταν τὸ κίνητρο τῶν σκέψεων, τῶν αἰσθημάτων, τῶν πράξεών της. Μιὰ πολὺ προσφιλὴς ἀπασχόλησίς της ἦταν καὶ τὸ νὰ ὑφαίνη ρούχα, μαζί μὲ ἄλλες ζηλώτριες χριστιανές, καὶ νὰ μοιράζη στοὺς φτωχοὺς.

Μιὰ γυναῖκα ποὺ ἐφήρμοζε στὴν ἐντέλεια μὲ ἀκάθιστο βίο, τὴν κορυφαία ἐντολὴ τοῦ Σωτῆρος, τὴν ἐντολὴ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἦταν ἐπόμενο νὰ προκαλέσῃ μεγάλη λύπη στὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἰόππης ὅταν ἔκλεισε τὰ μάτια της.

Αὐτὸ συνέβη, ὅπως διηγοῦνται οἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων», ὅταν ὁ πρωτόθρονος τῶν ἀποστόλων ὁ Πέτρος, βρισκόταν σὲ μιὰ γειτονικὴ πόλι, τὴ Λύδδα. Ἐκεῖ ὁ Πέτρος εἶχε κάνει, λίγες ἡμέρες, πρὶν, θαῦμα, ποὺ διαβोधήθηκε σὲ ὅλη τὴ γύρω χώρα. Εἶχε σηκώσει καὶ στήσει στὰ πόδια του κάποιο παραλυτικό, τὸν Αἰνέα, ποὺ κειτόταν ὀχτῶ ὀλόκληρα χρόνια στὸ κρεβάτι.

Ὅταν, λοιπόν, ὕστερα ἀπὸ σύντομη ἀρρώστια, πέθανε ἡ Δορκάς, οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἰόππης, κινούμενοι ἀπὸ μιὰ ὑπέροχη ἐλπίδα, ἔστειλαν δυὸ ἀδελφοὺς τους στὴ Λύδδα καὶ κάλεσαν γρήγορα τὸν Πέτρο στὴν πόλι τους. Ὁ ἀπόστολος πῆγε πρᾶγματι ἀμέσως καὶ μόλις ἔφτασε, τὸν πῆραν καὶ τὸν ἀνέβασαν στὸ ὑπερῶο τοῦ σπιτιοῦ τῆς Ταβιθά, ὅπου τὴν εἶχαν ξαπλωμένη.

Ὁ Πέτρος ἀντίκρουσε ἓνα πολὺ συγκινητικὸ θέαμα. Οἱ ἄλλες

γυναίκες, πού ἔκαναν ὅ,τι κι' ἡ Ταβιθά, «παρέστησαν αὐτῶν κλαίονσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίησεν μετ' αὐτῶν οὕσα ἡ Δορκάς».

Ὁ μεγάλος ἀπόστολος τότε, «ἐκβαλὼν ἔξω πάντας», ἔπεσε στὰ γόνατα καὶ προσευχήθηκε θερμά. Ὑστερα πλησίασε τὴ νεκρὴ καὶ τῆς εἶπε:

—«Ταβιθά, ἀνάστηθι»

«Ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισεν...».

Ἔτσι ὁ Πέτρος, μετὰ τὴ δύναμι τοῦ Κυρίου του, ξαναχάρισε στοὺς χριστιανοὺς τῆς Ἰόππης τὴν πολύτιμη «συμμαθήτριά» τους.

Ἡ ἀρχαία χριστιανικὴ τέχνη ἀπεικόνισε αὐτὸ τὸ θαῦμα. Τὸ πρῶτο σχετικὸ δείγμα εἶναι μιᾶς σαρκοφάγου ἀπὸ τὴν Ἀρελάτη (Γαλλία). Ἡ ἀνάγλυφη παράστασις διαιωνίζει τὴ στιγμή, πού ὁ Πέτρος πιάνει ἀπὸ τὸν βραχίονα τὴν Ταβιθά, ἐνῶ αὐτὴ ἀνακαθίζει στὸ κερβάτι.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Αὔξεις τῶν συντάξεων.

Ὑπογραφεῖσα καὶ παρὰ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Συντομισμοῦ ἀπεστάλη πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως ἡ ὑπ' ἀριθ. 105605/65 κοινὴ Ὑπουργικὴ Ἀπόφασις περὶ χορηγήσεως ἀπὸ 1ης Ἰουλίου ἐ.ἔ. προσθέτου ἐπιδόματος εἰς τοὺς συνταξιούχους τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἡ αὔξεις αὕτη μολονότι ἀνεπαρκῆς ἐξ αἰτίας τῶν χαμηλῶν βασικῶν συντάξεων καὶ τῶν μισθῶν ἐνεργείας τῶν ἠσφαλισμένων, ἐπιβεβαιοῖ ἐν τούτοις τὸ ὅλως ἄξιον ἐξάρσεως ἐνδιαφέρον τῆς νέας διοικήσεως τοῦ Ἀσφαλιστικοῦ τούτου Ὄργανισμοῦ εἰς τὸ νὰ βελτιώσῃ κατὰ τὸ δυνατόν ἐντὸς τῶν ἰσχυῶν περισσευμάτων τοῦ προϋπολογισμοῦ τὰς συντάξεις.

Εὐχόμεθα ὅπως αἱ προσπάθειαι τῆς διοικήσεως, ἧτις μετὰ τῆς αὐτῆς θέρημης ἀνέλαβε ταχέως καὶ τὴν φροντίδα διὰ τὸ ἐπίσης σοβαρὸν ζήτημα τῆς βελτιώσεως τῶν ὄρων νοσηλείας τῶν ἐφημερίων, στεφθῶσι ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσιμ. Κοντονῆν Χαράλαμπον, Βανάτον Ζακύνθου. Σᾶς ἀπηγνῆσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς.—Αἰδεσιμ. Παπαθεοδώρου Ἐμμαν. Ἀκροπόταμον Θεσσαλονίκης. Σᾶς ἀπηγνῆσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς.—Αἰδεσιμ. Στιβακτάκην Ὁρέστην. Στάλιν Κυδωνίας Χανίων. Σᾶς ἀπηγνῆσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς.—Αἰδεσιμ. Ρόκκαν Μελέτιον. Τριφύλλιον Φερρών Ἐβρου. Ὁ ἱερός Ναός εἰς ὃν ἐφημερεύετε εἶναι συνδρομητῆς καὶ τὸ ἀποστελλόμενον φύλλον ἀνήκει εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ὡς ἂν ἰ. ναοῦ.—Αἰδεσιμ. Μοῦζαν Γεώργιον, ὁδὸς Καραϊσκάκη 54, Λαμίας. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. Εὐχαριστοῦμεν.—Αἰδεσιμ. Παπαδόπουλον Ἰωάνν. Ἀκρίταν Μουριῶν Κιλκίς. Ἡ παραγγελία σας διὰ τοὺς βίους τῶν Ἁγίων διεβιβάσθη εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν.—Πανοσ. Ἀρχιμ. Βούλγαρχην Εὐλάμπιον. Σαρακίαν Ζαγκλιβερίου Θεσσαλονίκης. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ δύο ζητηθέντα φύλλα τοῦ Περιδικοῦ «Ἐκκλησία». —Αἰδεσιμ. Φωτόπουλον Δημήτριον, Ἴ. Ναὸν Ἀγ. Δημητρίου (νέου) Καλαμάταν. Ζητηθέντα βιβλία σας ἀπεστάλησαν.—Τερὰν Μητρόπολιν Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας. Παρακαλοῦμεν ὅπως μᾶς γνωρίσητε τὸ ὄνομα τοῦ νεοχειροτονήεντος ἐφημερίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Παλαιοπύργου Ναυπάκτου διότι εἶναι δυσανάγνωστον. —Τερὰν Μητρόπολιν Κερκύρας καὶ Παξῶν. Κέρκυραν. Παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς πληροφορήσητε ἐὰν οἱ αἰδεσιμώτατοι : Κωστέλλετος Χρ. ἐφημ. Κοκκινίου Κερκύρας, Κωστέλλετος Χρ. ἐφημ. Μανδουκίου Κερκύρας καὶ Κωστέλλετος Χριστ. ἐφημ. Χωρεπισκόπων Κερκύρας εἶναι διάφορα πρόσωπα ἢ συμπτώσις ὁμοίων ἐπωνυμῶν ; Σημειώσατε τὰς ἀκριβεῖς τούτων διευθύνσεις.—Πανοσ. Ἀρχιμ. Χαντζῆν Ἰάκωβον, Καστρί Μακρακώμης. Ἐνεγράφητε εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ διὰ τῆς λατρείας δημιουργία ὠλοκληρωμένων ψυχολογικῶν τύπων. — Τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν **Βασιλείου τοῦ Μεγάλου**, «Πρόσχε σεαυτῶ». Ἀπόδοσις **Θ.Σ.** — **Ἀρχιμ. Προκ. Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθαρότερον φῶς στὴν νεολαία μας. — Θρησκευτικὴς καὶ ἠθικὴς μελέτες τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν **Νεκταρίου Αἰγίνης**, «Γνώρισε τὸν ἑαυτό σου». Απόδοσις **Θ. Σπεράντσα** — **Βασ. Ἠλιάδης**, Ἡ εὐκαιρία μιᾶς ἐπισκέψεως εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν. — Φιλοθέου Ἀδολεσχίας, μέρος πέμπτου. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τὸ «Δευτερονόμιον», ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως**. Απόδοσις **Θ. Σπεράντσα**. — Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Β. Μουστάκη**, Τὸ «Ζαριάδου» τῆς Ἰόπης. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)

Ὁδὸς Μενάνδρου 4, Ἀθήναι — Τηλέφ. 311.121.

Ἐπεθνησ Τυπογραφείου : Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἰασωνίδου 22, Σοφόμενα